

III. ÉVFOLYAM

1. SZÁM

ROMA LAP

1995. JANUÁR

ÁRA: 9,50 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

P OSTAFORDULT VAL

Egy életre szóló emlékek...

Szeretetvakáció Püspökszilágyon

Kilencven társammal együtt 7 napot töltöttünk el Püspökszilágyon, a katonai kiképző bázison december 27-től január 2-ig. Erről a táborról már az elmúlt télen is nagyon sokat hallottam és nagyon megörültem annak, hogy én is tagja lehetek a 20 gyermekből álló csoportnak, amely Turáról kapott meghívást a szeretetvakációra. Azt is el kell mondanom, hogy nem véletlenül mehetünk Turáról ilyen sokan, hiszen mi voltunk azok, akik a legtöbb ajándékot gyűjtöttük össze a Mikulás bácsinak, aki ajándékainkat a Hargita lábánál lévő tanyavilág gyermekeinek továbbította.

Először csak a turaiakkal voltunk együtt mindig, mondanom sem kell, hogy főként a hozzám hasonló roma-gyerekekkel. De aztán egyre több barátot szereztem magamnak és a harmadik napon már úgy éreztem, hogy itt a táborban mindenki a barátommá vált. Leghamarabb a Szlovákiából érkezett

magyar gyerekekkel barátkoztam össze, főleg Fecóval, az ifivezetőjünkkel, aki mindig nagyon vidám volt és nagyon szerette a kisebb gyerekeket. A Déváról jött gyerekek beszélni ugyan csak nagyon keveset tudtak magyarul, mégis minden esetben megértettük egymást. Voltak olyan társaim is, akik gyermekotthonokból érkeztek és eleinte velük nehezebb volt barátkozni, de a végén, amikor el kellett válnunk, bizony ők is sírtak valamennyien.

A táborban meg tudtuk azt is, hogy ezt a szeretetvakációt a Humanitas Alapítvány a Gyermekekért szervezte nekünk, és ez már a negyedik ilyen tábor. Az Alapítvány nyáron is szervez hasonló táborokat, főleg a Balaton partján és ott is több, mint száz gyermek vehet részt Szolnok, Nógrád és Pest megyéből.

A program nagyon jó volt, sok új játékokat tanultunk, sok izgalmas vetélkedőt szerveztek vezetőink. Nekem nagyon tetszett az az előadás, amelyet a Födoki (dr. Pethő Ede főorvos) tartott a Megváltó születéséről és életéről. De felejtethetetlenek voltak azok a beszélgetések is, amelyeket Molnár József diakónus, az Egri Hittudományi Főiskola végzős hallgatója tartott több alkalommal, majd az ő vezetésével részt vettünk a szilveszteri hálaadáson és az újévi szent misén Püspökszilágyon.

Nagyon érdekes volt a tábori levélbontás is. Mindenki kapott egy számot és e szám segítségével írhattunk egymásnak levelet. Ha nem jelöltük meg a borítékon D betűvel, hogy a levél titkos, Bari Gizi felolvasta mindenki előtt ezeket az üzeneteket. Nagyon, de nagyon sokat neveltünk a postabontás ideje alatt.

Sok vendég is érkezett a táborba, általában nem jöttek üres kézzel, így nagyon sok szép ajándékot kaptunk. De nekem az a kis asztali dísz tetszett a legjobban, amelyet egymásnak csináltunk tábori emlékként. Ahhoz, hogy jól érezzük igazán magunkat a táborban, nagyban hozzájárultak a bázis tisztjei és katonái is. Varga Bálint bácsi, akit beosztottjai zászlós úrnak szólítottak, gondoskodott arról, hogy az étkezés mindig nagyon finom legyen és időben meg tudjuk kapni. Emellett a katonák felléptek a tábori Ki mit tud? műsorában is, sőt a szilveszteri dili-bulin is szerepeltek vidám összeállít-

tásokkal. Többször meglátogatott bennünket Sztán István ezredes bácsi is, az aszódai helyőrség parancsnoka, aki lehetővé tette számunkra, hogy ezt a felejthetetlen 7 napot itt tölthessük el. Persze voltak apróbb nehézségek is. Táborozásunk első napján elromlott a kazán és bizony kissé lehűltek, főleg a hálószobák. De a katonák éjjel-nappal dolgoztak azért, hogy a harmadik napon már kellemes legyen mindenhol a hőmérséklet.

Sok-sok élménnyel gazdagodva térünk haza a táborból, nem győzőm azóta is mesélni azokat otthon is és az osztálytársaimnak is. Ami a legcsodálatosabb volt, hogy valamennyien nagyon szerettük egymást, valahogyan úgy éreztük, hogy egy nagy családba kerültünk, ahol mindenki azon töri szüntelenül a fejét, hogy hogyan lehetne másoknak örömet szerezni. Úgy érzem, hogy ennél többet nem kaphatunk volna soha senkitől.

Köszönöm társaim nevében is a 16 tagú felnőtt vezetői gárdának az értünk tett fáradozásait, és kérem őket, hogy máskor is tegyék lehetővé sok szeretetre vágyó gyermeknek az ilyen táborokban való részvételt!

Losó István, Tura

Markó Béla úrnak
az RMDSZ elnökének

Tisztelt Elnök Úr!

Aggodalommal töltöttek el bennünket azok a híradások, melyek az utóbbi napokban az erdélyi magyar kisebbséget ért támadások kapcsán felszínre kerültek. Az európai joggyakorlattól merőben idegen RMDSZ-ellenes kirohanások semmi mást nem igazolnak, mint azt a tényt, hogy a szélsőséges nacionalizmus egyre inkább tért hódít Romániában. S a legnagyobb lélekszámú, kisebbséget újra bűnbakként akarják kihasználni. Ugyanakkor alapvető politikai és erkölcsi normákat felrúgva alatomos módon próbálják szétzilálni a kétmillió romániai magyarság érdekképviseleti szervezetét.

A „Lungo Drom” – mint a hazai cigányság legnagyobb létszámú érdekképviseleti szervezete – elnöksége nevében szeretnénk önt a legteljesebb szolidaritásunkról biztosítani. Megvagyunk győződve arról, hogy egyetlen kisebbségtől sem jogot kell elvonni, hanem a kisebbségi joggyakorlás feltételeit kell megteremteni. Ha ezek hiányoznak, előbb-utóbb a többségi társadalom is elkerülhetetlen veszélybe kerül.

Farkas Flórián
a „Lungo Drom” elnöke

Címlapon: Hargitai Lajos felvétele

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP
Megjelenik havonta
a Nemzeti és Etnikai
Kisebbségi Hivatal
támogatásával

Kiadja:
az „Okotatási és
Továbbképzési
Központ”
Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/telefax: (56) 420-110

Főszerkesztő: Paksi Éva
Szerkesztő: Csillei Béla
Tervezőszerkesztő: Pozsa József
Fotóriporter: Hargitai Lajos

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
REPRÓ STÚDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseghy Nyomda Kft.
Szolnok
ISSN 1216-982X

„...olvasol nekem tarka dallamot...”

— Zsoltikának —

szerelek
mikor a hold réztányérjából
etetsz csillag-csibéket éjjel
gólyahír szelídséggel
szeretem
ha szivárvány-szirmos mosolyod
szelídíti éj-fátylas arcomat
szerelek
tenyeredre térdelő
madársóhajtás meleggel
csillag-szerelemmel
szerelek
amikor pillangók szárnyáról
olvasol nekem tarka dallamot
kristályhang-hajnalon.

1200 Ft

Gyökerek

(Bari Károlynak)

„Zúzmara tornyokból” rikoltó
kristálytorkú rigó,
ki útnak indultál, hogy elhozd
az éj holdfény-virágos zászlaját.
Szivárvány-mocskos gyermekmosolyokról
meséket nyaldosó csillag-pikkelyes
sárkányháton szállsz,
sötét nappalokba maszatolt
cigány karavánok után,
vénséges erdők lábánál
múltunkat kutatva
fagyöngy-könny zuhatagban,

hisz gyökereik nélkül
a fák is...

1000 Ft

Beszélgetés Nagyné Mészáros Évával

– Néhány héttel ezelőtt, amikor interjút szerettem volna veled készíteni azt kérted, várjunk még vele. Bizonyítani akarsz, konkrét eredményeket. 1995. január végén, alig négy hónapos ittléted során van-e miről beszélned?

– Igen, sok mondanivalóm van. Azért is kértem, hogy várjunk az interjúval, mert már akkor tudtam, hogy számtalan elképzelésem van, de nem szerettem volna, ha bárki úgy érzi, hogy ezek csak üres szavak. Konkrétumokat akartam. Én szeretném ezen a munkahelyemen is megbizonyítani, hogy amit a **Mészáros Éva** kimond, azt meg is valósítja. Engem ez éltet, és ezért is voltam boldog, amikor idekerültem, mert szinte önmagamát mérettettem meg napról-napra ezzel a feladattal, hiszen ilyet még nem végeztem. Ezt szeretném nagyon jól ellátni és ehhez maximális segítséget kapok mind a „Lungo Drom”-tól, mind a közvetlen kollégáimtól.

– A Cigány Szociális Központ mint olyan, az országban egyedülálló kez-

deményezés. Azt gondolom, embert próbáló feladat itt dolgozni, márcsak az előbbiből következően is. **Elszegényedő világunkban hogyan tudtok hatékonyan segíteni a betérőkön?**

– Minden lehetséges forrást felkutatok. Elsőként szeretném azokat a cigányembereket felkeresni, akikről tudom, hogy tehetségesek. Példaként említhetem a tószegi kosár- és bútorgyártó **Kiss Ödönt**. Azt gondolom, nagyon fontos bemutatkozási lehetőséget biztosítani a tehetséges kézműves cigányembereknek. Az egyre növekvő munkanélküliségben, ami bizonyítottan a cigányságot érinti a legmaga-

sabb számban, nagyon fontosnak tartom a munkahelyteremtést. Hiszen azazal, hogy a betérőnek adok egypár használt cipőt, vagy ruhát, nem oldom meg a problémáját. Nemcsak azonnali és ideiglenes égető problémát szeretnék megoldani, hanem hosszútávra segíteni. Meg akarom értetni az emberekkel, hogy azért, hogy kapjak valamit, dolgoznom kell. Nem a kezemet nyújtom és segélyek után rohangálok. Szégyelljen egy ember segélyért menni, de ne szégyelljen munkahelyet keresni. Mióta a központban dolgozom, senkinek nem vagyok hajlandó pénzt adni. Nem alázok meg senkit 100 forinttal. Gyógyszert mindenkinek kiváltunk, de pénzt nem adunk.

Különböző tanfolyamokat indítunk, melynek elvégzése után segítünk a munkábaálláshoz oly módon, hogy munkahelyeket hozunk létre. Ilyen volt például az első, a varró tanfolyamunk. Három hónapon keresztül tanulták a lányok-asszonyok a varrás csínját-bínját. Tervünk, hogy egy kis varrodát – vagy nem is lesz olyan kicsi? – fogunk mű-

ködtetni. Ennek a varrodának a sajátossága az lesz, hogy elsősorban javítómunkát fogunk végezni. A varrónők többsége nem szeret csak cipzárt bevarrni, gombot felvarrni. Mi ezt nagyon szívesen felvállaljuk. Ezen kívül – már ígéreteim vannak budapesti cégektől – bedolgozást is vállalunk. A következő tervben lévő tanfolyamunk a szőnyegszövő. Ez a gondolat a varrodával kapcsolatosan alakult ki bennem. Mit kezdek majd a selejt anyaggal, a maradékkal? És akkor jött az ötlet: rongyszőnyeget fogunk készíteni.

– **Évekig az egészségügyben, majd állami gondozott gyerekek között dolgoztál. Tudod-e hasznosítani a ott szerzett tapasztalatokat?**

– Természetesen. Akik egyszer felesküdték a medicinára, soha nem tudják elfelejteni. Havonta egészségügyi felvilágosító előadást tartok. Minden előadás végén ajándékot is kapnak a résztvevők, és ebben nagy segítségemre van a budapesti RICO Kötszergyár, ahonnan különböző termékeket kapunk. Az is tudott dolog, hogy én borzalmasan gyerekcentrikus vagyok, és ez nemcsak a nagymamaságomból fakad. Hosszú, boldog éveket töltöttem a gyerekvárosban és nem azért mondtam búcsút, mert meguntam a gyerekeket, hanem mert érdekelt ez az új feladat. A gyerekvárossal továbbra is nagyon jó a

Mundér- előnézőben

A cigány fiataloknak szervezett honvédelmi előképzést szeptember 21. és november 25. között a Cigány Szociális Központ. Ezek a fiúk félnek a katonaságtól, a laktanya fegyelmétől, a közöségtől. A tizenhét-tizennyolc éves srácok bejártak a katonák közé, megnézték a Hadtörténeti Múzeumot, lövészversenyt rendeztek számukra, megismerkedtek politikai alapfogalmakkal. A tanfolyam végén mind a harminc fiatal oklevelet kapott.

Új Néplap
1994. szeptember 21.

A kiállítás után licit

Tegnap délután két órakor, a szolnoki Cigány Szociális Központban megnyílt az első kiállítás, melynek anyagából jövő hét kedden vásárt rendeznek. Az árverésből befolyt összeget közvetve munkahelyek létrehozására fordítják majd. A különleges fonott bútorok és garnitúrák készítője, Kiss Ödön, vezetésével tanfolyam indul, melynek befejeztével egy kis „üzem” alakul, ahol megrendelésre fognak majd egyedi lakherendezési tárgyakat. Hasonló a helyzet azokkal, akik a szövés iránt érdeklődnek, mert nekik a másik kiállító, Fülöp Orsolya szervez majd egy háromhónapos kurzust. A Délibáb Úti Általános Iskola tanulói képeinek, kerámiáinak és tűzzománcainak pénzre váltott eszmei értékéből pedig az iskola könyveket és füzeteket vásárol a diákoknak. A vessző és a szövőszék nem olesó mulatság. Éppen ezért szeretettel várnak mindenkit a keddi licitre délután kettőtől ötig, az Arany Sándor út 5-be.

Jász kun Krónika, 1995. jan. 10.

Sajnálattal tapasztalom, hogy a cigány fiatalokat nem engedik be a discóba. A gyermekvárosi múltamban ezt a saját bőrömmön is tapasztaltam. Ezért a központban discót is fogunk rendezni.

– Ne felejtjük el azt sem, hogy tejszót és szüreti bált is rendeztetek, szintén a gyerekek részére...

– Igen, és ebből szeretnék rendszert csinálni. A tejtermékeket ajándékozó Yogo Kft vezetői újra felajánlották, hogy gyereknapra ismét kapunk tőlük termékeket.

– Egy segítő, szolgáltató intézmény eredményes működését nagyban befolyásolhatja a megfelelő kapcsolatok kiépítése. Ezt Te is fontosnak tartod?

– A lehető legfontosabbnak. Boldogan említhetem, hogy eddig több mint ötven szponzort tudhatok magunk mögött, és természetesen ezt a számot bővíteni szeretném. Nagyon fontos számomra a helyi médiákkal, az önkormányzattal valamint a Humánszolgáltató Központtal való jó kapcsolat. De megemlíthetem a Vöröskeresztet is, akikkel napi munkakapcsolatban állok. A városi Művelődési Központ ingyen biztosított helyet a fonott bútoraink árusítására, és ez a mai világban nem kis szó.

– Milyen plussz szolgáltatásokat nyújt a központ?

– Ezeket a szolgáltatásainkat is szeretném bővíteni. Naprakészen állunk munkahelyekkel, albérléssel, lakáscserével, lakásela-

dásokkal. A Vöröskereszttel közösen véradónapot szervezünk a közeli napokban. Szeretnénk – bár nem egészen kaptam megfelelő segítséget – fásítani a lakótelepet, rendbehozni a játszóté-

Egri szülő a gyermekeknek

Szolnok. A Cigány Szociális Központ ma délután 4 órától szüreti mulatságot szervez az Arany Sándor utca 5. szám alatti központban.

A rendezvényre Széchenyi-lakótelepi óvodások és iskolások kaptak meghívót, nekik 300 kg-nyi egri szőlőt és egy kedves gyermekműsort „nyújtanak át” a szervezők.

Új Néplap, 1994. szept. 14.

ket. Szervezés alatt áll a babamegőrzőnk, hiszen az anyukák, kismamák egy-egy ügyintézésük alatt nem mindig tudják kire hagyni kicsinyeiket. Mi, orvosok felügyelet mellett, nagy-nagy szeretettel fogunk rájuk vigyázni.

– Távolabbi tervek?

– Rengeteg van. Amit már nagyon nagyon várunk az a központ bővítése. Ez nagyon fontos, hiszen helyhiány miatt addig a varrodánk nem jöhet létre. A bővítésben szerepel egy mosoda, zuhanyzó, és étkezdé is.

– Mindig mosolyogsz. Boldognak látszol...

– Boldog vagyok. Örülök, hogy itt lehetek, hogy segíthetek.

Paksi Éva

LÁTOGATÓBAN...

... az Indiai Köztársaság budapesti nagyköveténél, Lal Thanzaua Pudaite úrnál

Farkas Flóriánnal „hivatalos” beszélgetésre érkezünk Pudaite úrhoz, India magyarországi nagykövetéhez, de a kisebbségek és az emberi jogok barátját találtuk a Búzavirág utcai dolgozószozában, aki – mint elmondta – nemcsak hivatali kötelességből, hanem elkötelezettségből, „hobbyból” is foglalkozik a magyarországi cigányság ügyeivel.

A kontinensnyi méretű India sokszázmillió lakosa számtalan helyi nyelvet beszél, sokféle vallást követ és ugyancsak sok néptörzs, nemzetiség leszármazottja. Az amúgy sem egyszerű, feszültségekkel terhes helyzetet tovább bonyolítja a kasztrendszer. A köztársaság megalakulása (1948) után az indiai állam hivatalosan eltörölte ugyan a kasztrendszert, de a sok évezredes beidegződéseket – amely szert a legalsó kasztba, az érinthetetlenek kasztjába tartozók előző életükben olyan borzalmas dolgokat követtek el, ami miatt bűnhődniük kell és csak a legalantasabb munkára alkalmazhatóak – nagyon nehéz megváltoztatni. Itt a nagykövet úr a diszkriminációra és az ellene való küzdelemre otthoni példák egész sorát tudta felhozni. Indiában számos állás 25 %-át az érinthetetleneknek kell fenntartani és az ebből a körből származók – a környezetükből adódó műveltségbeli hátrányok figyelembevétele miatt – az egyetemi felvételinél is kedvezményt élveznek. A beszélgetés során felmerült, hogy érdemes lenne (akár itthoniak kiutazásával, akár indiaiak meghívásával a „Lungo Drom” szerveződő Oktatási Központjába) több

információt szerezni az indiai kisebbségvédelemről.

Pudaite úr igen tájékozott a magyarországi cigányság történetéről és indiai eredetéről. Bár kevés tényleges bizonyítékot lehet találni rá, eléggé egyértelmű, hogy körülbelül ezer évvel ezelőtt az akkori indiai társadalom felsőbb rétegeibe tartozó katonák és kereskedők vándoroltak ki a muzulmán hódítás elől és képezték a mai cigányság őseit. Hasznos lenne India gazdag kultúrájával megismertetni a mai leszármazottakat indiai művészek meghívásával (akiktől akár az itthoniak elleshetnék az indiai kézművesipar különböző fogásait), illetve (akár a jó tanulmányi eredményeket elérő cigányfiatalok jutalmaként) hazaiak kiutazásával. Ilyen tervek szerepelnek a nemsokára aláírásra kerülő magyar–indiai kulturális csereprogram tervezetében is. Mint a nagykövet úr elmondta, az indiai nagykövetség támogatásával jelenleg készül egy olyan film, amely a cigányság Indiából való kivándorlását kívánja bemutatni.

Farkas Flórián tájékoztatta Pudaite urat a „Lungo Drom” munkájáról és a nemrég lezajlott kisebbségi önkormányzati választásokról. A nagykövet úr örömet fejezte ki, hogy a

kisebbségi önkormányzatok és azok országos szervezetének áprilisi megalakulásával stabilizálódik a hazai cigányság – eddig gyakorta átalakuló – képviselője. Hasznos, ha megkülönböztethetőek lesznek a cigányság ügyeivel foglalkozó cigányszervezetek és a cigányokat hivatalosan képviselő testületek. Az eddigi eredményeket megismerve Pudaite úr bátorította a „Lungo Drom”-ot, hogy jobban „adminisztrálja” magát, többször és több helyen adjon tájékoztatást magáról. Ennek jegyében készülöben van a „Lungo Drom” angol nyelvű ismertetője, és megegyezés született arról is, hogy a nagykövet úr látogatást fog tenni a „Lungo Drom”-nál március folyamán.

Csermely Péter

Tudomány, művészet, kultúra, oktatás, egészségügy...

Interjú Kardos Lászlóval, a Soros Alapítvány ügyvezető igazgatójával

– Kardos úr, beszélgetésünk kezdetén szeretném, ha bemutatná az olvasóknak: kicsoda Soros György?

– Soros György magyar származású amerikai üzletember, aki 1947-ben ment el Magyarországról. Londonban tanult közgazdaságtant és filozófiát. 1956-ban New Yorkba költözött, ahol önálló vállalkozást kezdett. Ez a hetvenes évek elejére lett számottevő, sikeres, a nemzetközi pénzügyi életben is jegyzett vállalkozás. Ekkor kezdett először azzal a gondolatlallal foglalkozni, hogy az üzleti életen kívül mással is foglalkozzon. Létrehozta a Nyílt Társadalom Alapítványt és a világ különböző részein kezdett támogatásokat nyújtani.

A 80-as évek elején Kelet- és Közép-Európában is, elsősorban Magyarországon, sőt, az akkori Csehszlovákiában és Lengyelországban. Ebben az időszakban történt, hogy az addig nyújtott támogatásokat kiterjesztette, és más intézményes alapra helyezte, mert akkoriban nyilvánvaló volt, hogy az ellenzék, az akkori Kelet- és Közép-Európai ellenzék csak úgy tudta támogatni, ha az nemhivatalosan történt. Magyarországon lehetőség volt arra, hogy hivatalosan is támogatásokat tudjon adni. Az akkori vezetéssel több forduló tárgyalás eredményeként egy kompromisszum jött létre. Saját, önálló alapítványt ugyan nem hozhatott létre az or-

szágban, hiszen annak akkor nem volt sem politikai, sem jogi feltétele, de létrehozhatott a magyar állam által kijelölt szervezettel közösen egy testületet, és ez lett a Magyar Tudományos Akadémia Soros Alapítvány Bizottsága. Ez 1990-ig olyan alapon működött, hogy közös testületet hoztak létre. Egyfelől Soros György, másfelől, akiket az állam delegált. Vétőjoggal élhetett mindkét fél. Ez egy kompromisszumon nyugvó kényszerházasság volt ami nem is sikerült olyan rosszul. Végülis értelmes dolgokat lehetett csinálni. 1990-től önálló bejegyzett alapítványként működik a Soros Alapítvány.

– A tíz év mérlege?

– 1984-től a mai napig igen széles területen működött és működik. Ez azt jelenti, hogy tudomány, művészet, kultúra, oktatás, egészségügy, és hát ezeken belül nagyon sok terület létezik, létezett. A 10 év alatt ezek a főbb területek megmaradtak. Azok a hangsúlyok változtak meg, hogy mikor mit volt érdemes csinálni. Ez leginkább azon múlt, hogy milyen jelzések érkeztek a magyar társadalom felől. Volt olyan időszak, amikor például a nyelvtanítás egy fő területnek számított, ma már kevésbé. A másológépek behozatala az országba szintén másként nézett ki a 80-as évek közepén, mint most. Az egészségügyben részben műszerbeszerzésben segítettünk. A korszerű diagnosztikai eszközök, például az ultrahang elterjesztése komoly programunk volt. De a különböző amatőr művészeti csoportok támogatása, a zene, amatőr színházi élet területén, de nemcsak amatőrök, hanem néhány nevesebb komolyzenei együttest is támogattunk. Tehát ez egy rendkívül széles skála. Ezt úgy oldja meg az alapítvány, hogy egy olyan felépítést választott, miszerint van egy csúskuratórium, amely irányítja az Alapítvány tevékenységét, és különböző területeken működnek szakkuratóriumok. Tíz év alatt körülbelül 40 különböző programterülete volt az Alapítványnak. A pályázók számát illetően több tízezeres nagyságrendről van szó. Ez idő alatt körülbelül 50 millió dollár az, amit kimutathatóan költött a Soros Alapítvány. A tényleges érték ennél nagyobb, mert a külföldi ösztöndíj, vagy műszerbeszerzés esetén az Alapítvány által közvetlenül kifizetett összeg nem azonos azzal a teljes értékkel, amit egy külföldi ösztöndíj lehetősége jelent, amit a fogadó fél egyeteme fizet ki. Támogatjuk még a könyvkiadást, újságok, folyóiratok, kulturális és közéleti lapok megjelenetését.

– **Hogyan történnek a pályázati kiírások?**

– Ez mostmár nagyon differenciált. Az induló '84-es helyzet még egyszerű volt. Akkor még azt mondtuk, hogy jöjjön bárki, akinek van valamilyen jó ötlete. Később szakosodott az Alapítvány. Minden programra külön pályázati kiírás történik.

– **Ismerős a „Help to help”, vagyis „Segítség a segítőknek” című programjuk. Adna erről bővebb tájékoztatást?**

– A 80-as évek végén, a 90-es évek elején kezdtünk el abból kiindulni, hogy létezett egy állami szociálpolitika, más nem. Azóta viszont rengeteg

olyan civilszerveződés jött létre, amelyek maguk folytatnak valamiféle szociális, karitatív tevékenységet. Van amelyik az egészségüghöz kapcsolódik, van amelyik kifejezetten a szociális hátrányokhoz, a munkanélküliekhez, a gyerekekhez, a kallódó fiatalokhoz. Van amelyik egyházi keretek között működik, van amelyik az önkormányzattal áll valamilyen kapcsolatban, vagy attól függetlenül. Mivel ez egy eléggé kialakulatlan terület, nem kötik meg a pályázó kezét szigorú pályázati feltételekkel. Tulajdonképpen semmi mást nem várunk, csak azt, hogy akik pályáznak, azok érthető módon írják le azt, hogy mivel foglalkoznak, milyen feltételekkel, mi a programjuk, és ahhoz milyen támogatást kérnek.

– **A cigányság számára van e külön pályázati program?**

– Igen, és ez egy külön fejezet az Alapítvány történetében. A kezdettől voltak olyan pályázók, akik vagy maguk voltak cigányok, vagy olyanok, akik a cigányügy elkötelezettjei. Körülbelül 3–4 éve fogalmazódott meg az az igény az Alapítvány vezetőségében, hogy érdemes lenne önálló területként kezelni a cigányságnak nyújtott támogatást. Egyrészt önálló részként kezelni, másrészt tudatosabban, célirányosabban és nagyobb súllyal, mint ahogy addig történt. Ebben a 3–4 évben részben az oktatás területén adott támogatásokat az Alapítvány, részben olyan kulturális kezdeményezésekre, amelyek valahogy a cigány identitáshoz kapcsolódtak. Kétségtelen, hogy a legnagyobb tétel a Gandhi Gimnázium támogatása Pécsen, ami körül persze, vannak viták, hogy abban a formában és olyan jelleggel érdemes-e iskolát csinálni. Ismerjük az ellene és a mellette szóló érveket. A Soros Alapítvány viszont úgy gondolja, hogy nem az a feladatunk, hogy ilyen és általában a hazai cigányságot érintő stratégiai kérdésekben az Alapítvány mondjon valami végérvényeset, vagy mi legyünk ebben bármilyen elbíráló szerv. Ez az Alapítványnak nem feladata. Az ellenben igen, hogy ott, ahol kezdeményezést lát, vagy esélyt arra, hogy valami érdemes dolog születik, akkor azt támogassa.

– **A beérkező pályázatoknak hány százalékát támogatják?**

– Erről nincs pontos statisztikai kimutatás, de én azt hiszem, hogy körülbelül 1:10 az arány. Ez azt jelenti, hogy minden tíz pályázatból körülbelül egy

nyer. A '93-as évben annak érdekében, hogy az Alapítvány minél több információt kapjon arról, hogy mit érdemes támogatni a cigányságot érintő ügyekben, kiírtunk egy olyan pályázatot, ahol nem azt kértük, hogy azok jelentkezzenek, akik egy-egy konkrét ügyre kérnek támogatást, természetesen ez is lehetséges folyamatosan, de ez a pályázat kifejezetten arról szólt, hogy azok jelentkezzenek, akiknek egyrészt van valamilyen áttekintésük a magyarországi cigányságot érintő ügyekben, és vannak elképzeléseik arról, hogy melyek azok a területek, ahol az Alapítványnak érdemes nagyobb súllyal részt vennie, esetleg terveik vannak erre nézve. Ez egy egyszeri pályázati kiírás volt, itt koncepciókat kértünk. A felhívásra 230 pályázatot nyújtottak be. A nem díjazott pályamunkákat folyamatosan feldolgozzuk azt a szempontot nézve, hogy van-e benne olyasmi, ami hasznosítható és támogatható.

– **Ezen pályázatok elbírálásánál kéri-e cigány vagy olyan szakemberek véleményét, akik elkötelezettjei az ügynek?**

– E témával már egy éve külön kuratórium foglalkozik, de amíg ez a kuratórium nem létezett, addig is folyamatosan konzultáltunk azokkal, akik az adott ügyben jártasak. A pillanatnyilag létező kuratórium elnöke **Kemény István**, aki 1970-ben az első országos szociológiai cigányfelmérést készítette, és aki akkoriban ennek a vizsgálatnak az eredményét nem hozhatta nyilvánosságra, ő maga pedig emigrációba kényszerült. A kutatás eredményei nem olyan régen jelentek meg. A kuratórium munkájában részt vesznek olyan személyek, mint **Solt Ottilia**, **Havas Gábor**, akiről köztudott, hogy ismerője a cigány kérdésnek, **Krémer Balázs**, aki a fiatalabb szociológus nemzedékhez tartozik, **Orsós László Jakab**, aki maga is cigány származású és egy folyóiratnak a szerkesztője. A cigány közélet meghatározó személyiségei közül szinte már mindenki van kapcsolatunk, megengedve azt, hogy mindig új és újabb szereplők is feltűnjenek.

– **Köszönöm az interjút!**

Paksi Éva

Példaértékű gyermekvédelem

Január a számvetések ideje. Ilyenkor illik is, szükséges is visszatekinteni az elmúlt esztendőben végzett munkára, s reális értékelés készítésével megjelölni az új esztendőben követendő feladatokat. Egy értékelés igazságához közelítését az objektivitás biztosíthatja. S ezt leginkább úgy, ha külső, hozzáértő szemlélő, kiváló szakember végzi el, mert megóvhat a szubjektivitástól, az elfogultságoktól.

Természetesen, ezt az, vagy olyan intézmény és vezetősége igényli elsősorban, amely szembe mer nézni a rideg valósággal, a negatív jelenségekkel is, mert tudja, hogy ezekből csak tanulhat, olyan következtetéseket vonhat le, amelyek hasznosulhatnak a jövőben.

Ezt az elemző, sokoldalúan feltárási munkát végezte el intézetünket illetően a szakma egyik legkiválóbb tekintélye. **Dr. Herczog Mária** leplezetlen őszinteséggel, s nem fukarkodva az elismeréssel állított tükröt intézetünk elé, és vizsgálta meg országos összefüggéseket sem mellőzve a gyermek- és ifjúságvédelem előtt tornyosuló gondokat, teendőket és sürgetett összefogást az állami gyermek- és ifjúságvédelem mellett.

Szakvélemények összefoglalójában így összegez: „A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei GYIVI a magyar gyermekvédelem szerkezeti és anyagi nehézségei ellenére kiemelkedően jó

munkát végez. Azokat a szakmai újításokat és törekvéseket, amelyek ma még kevésbé ismertek vagy elfogadottak a készülő gyermekvédelmi jogszabály szellemének megfelelően és irányukat tekintve példaértékűek. Javítani kell a nevelőszülői felkészítések és a vérszerinti család támogatásának hatékonyságát és célszerű lenne ármeneti és speciális nevelőszülőket képezni, pl a fogyasztós, mozgássérült, krónikus beteg vagy nehezen nevelhető gyermekek számára.”

Nem az országos állami gyermek- és ifjúságvédelemből kiszakítva, tőle függetlenül és elszigetelten ad elemzést és áttekintést intézményünkrol az értékelés, hanem abba beleágyazva, annak vetületében, tükrében. Ezt célozza az is, amikor számosan így fogalmaz: „A megyei GYIVI munkájának értékelése nem választható el a gyermekvédelem rendszerének, szakmai struktúrájának értékelésétől, mivel a működés egyenlőségei, a hatékonyság és mérhetőségének hiánya, a magas költségek és az ismeretlen eredmények nem az Intézmény működésével vannak összefüggésben. A magyar gyermek- és családvédelem egésze jelenlegi formájában család- és gyermekellenes, semmilyen módon nem tudja azok érdekeit szolgálni akikért fenntartjuk.”

A korszerűtlenségek, hiányok, a nem szabályozott keretek ellenére intézményünk országosan példaértékű eredményeket mutatott fel 1994-ben. Szakmai tevékenységünket illetően ezt így összegzi a tanulmány: „A megyei GYIVI az ország 20 intézménye között szakmai tevékenységét és ered-

ményeit tekintve kimagaslóan jó eredményeket mondhat magáénak. Ebben az érdem elsősorban a vezetése, hiszen sok esetben kockázatot vállalva is a gyerekek szempontjait helyezik előtérbe.”

És ezt követően esik szó azokról a fehér foltokról, amelyek megszüntetésével javítani lehetne, lehet az állami gyermek- és ifjúságvédelem ügyén. Sorra veszi azokat az objektív és szubjektív tényezőket, amelyek ezt hátráltatják vagy leglábbis nem lendítik előre. Csupán néhányat ezek közül. Például a helyi önkormányzatok nem érdekelték a gyermekek otthontartásában és a család gondozásában. Hasonlóképpen a szakemberek sem. Hogy miért? Azért, mert szakmailag erre nem felkészültek az esetek többségében. Ez viszont nem, vagy csak részben az ő hibájuk. Továbbá: nincs ellátó intézményhálózat vagy nagyon túlterhelt. Semmiféle anyagi támogatást ehhez nem kapnak, sőt, csökkenti a segély és minden más keretet. A társadalmi megítélés inkább negatív, mint pozitív, mivel azokat a családokat is érinti, akik közvélekedés szerint ezt nem érdemlik meg. A helyi önkormányzatnak nem kell fizetnie az állami gondozásba került gyerek után, az állami és a megyei keretből biztosítják. S ami nem mellékes, senki nem kérheti számon a döntés helyességét és nem vizsgálja következményeit!

A GYIVI-be érkező gyerek általában az átmeneti otthonba kerül. Évtizedek óta meg nem oldott probléma az átmeneti otthonokban töltött idő lerövidítése illetve kiküszöbölése, mivel a gyerekek számára a megszokott környezet elhagyása után újabb trauma a gyakori környezet és személyi változás stb. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet kiemelkedően jó eredményt ért el e tekintetben is, mivel törekszik arra, hogy a bekerült fiatal minél rövidebb ideig vagy egyáltalán ne töltsön „átmeneti” időt, hanem végleges vagy hosszú távú elhelyezése megoldódik. Ez nagyon fontos pedagógiai, szakmai törekvés, amit minden lehetséges módon támogatni kell.

Itt a szakértői, az egészségügyi vizsgálatok elvégzése, a körülmények feltérképezése után azonnal kihelyezik a gyereket. Ennél bizonyára szerencsebb lenne, ha már a bekerülést előző-

en együttműködés alakulhatna ki a helyi önkormányzat szakembere, illetve a családgondozást végző intézmény és a GYIVI között. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Gyermekek és Ifjúságvédő Intézet készségét mutatja az országosan szinte páratlan tevékenység, amely az újszülöttek, csecsemőkorúak nevelőszülői elhelyezésével valósul meg – ismeri el hozzáértő munkát a szakvélemény.

Intézményünk az elmúlt évben az érvényes finanszírozási rendszerekben nem tudta az igényeknek megfelelően fejleszteni nevelőszülői hálózatát, de családgondozói, megelőző és utógondozói tevékenységét sem. Ezek ellenére évről-évre mégis több pénzbe kerül a meglévő rossz struktúra fenntartása. Ezek tükrében állapítja meg az elemzés: „Minden nehézségek ellenére kiemelkedően jó a nevelőszülői ellátás fejlesztésére és sokszínűsítésére tett erőfeszítések sora és eredményessége is. Az országos átlagot messze meghaladóan magas a nevelőszülőknél élő gyerekek száma. Külön kiemelik a 3 év alatti, illetve újszülött gyerekek közvetlen kihelyezését a kórházból illetve a családból, ami közismerten sok ellátást váltott ki helyben, megítélés szerint indokolatlanul.”

„Ugyancsak egyedülálló jó kezdeményezés a gyerekes anyák, tizenéves

anyák csecsemőjükkal történő kihelyezése. Nem a GYIVI hibája, hogy nem tudjuk, hogyan lehetne a jövőben e márk sorsát megnyugtatóan rendezni, hiszen nem maradhatnak örökké nevelőszülőknél.”

Kiemelkedően jónak tartják a GYIVI-ben végzett egészségügyi munkát. Krónikus gond országszerte, hogy az állami gondozásba kerülő gyerekek egészségi állapota elhanyagolt. Kimagasló a megyei intézet tevékenysége, és ez a jövőben még fokozható. Elfogadhatatlan ugyanakkor, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében egy tanácsadóra, szociálpedagógusra 40–50 gyerekek, 30–30 család jut. A státuszok megkésztetése kellene ahhoz, hogy jobb szakmai minőség legyen elvárható. Nem elfogadható, hogy a családgondozó 3 hetente jut el egy családhoz, ha ott intenzív segítségre lenne szükség.

Hízog a nyíregyháziak számára az a megállapítás is, amely szerint a szakértői csoport összetétele és létszáma is kimagaslóan jó, s kiállja az országos összehasonlítást is! Ellenben a nevelőszülők számára elengedhetetlennek tartják a havi rendszeres klubbszerű foglalkozások biztosítását fizetett szupervizor, szakember vezetésével. Megszívlelendő a következő figyelmeztetés: „Nagyon hiányzik, de könnyen pótolható a gyerekek élettörténet köny-

ve.” Hogy miről van szó? Arról hogy az állami gondoskodásból kikerülő gyerekek többsége elveszti a gyerekkorát, ha nincs dokumentuma, fényképe, leírása arról, hogy ő milyen volt gyermekkorában. A családban ez természetes és könnyen visszakérdezhető. Nem így az állami gondozásban. S ezt pótolni, rendszeresen vezetni, életvitelről hiteles képet adni a humanizmus sikere, kötelességünk.

Farkas Kálmán

GRATULÁLUNK

A „Lungo Drom” novemberi-decemberi lapszámában mutatta be **Együd Jánost**, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Gyermekek és Ifjúságvédő Intézet igazgatóját. Azóta megrögténtek a választások, amelyek során az állampolgárok, ám mondhatjuk, hogy elsősorban az anyák, a nevelőszülők bizalmából bekerült a megyei közgyűlésbe, ahol Együd Jánost a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés egyik elnökvé választották.

Cigányokról cigány vezetőknek

Cigány értelmiségiek, vezetők, politikusok, írók, újságírók részére nem lehet közömbös, hogy a tudomány emberei hogyan ítélik meg a cigányságot. Valóban tudományos igényességgel és objektivitással közelítenek-e az etnikumhoz, ez a szellemiség hatja-e át szemléletüket, kutatásaikat. Kétségtelenül igaz, hogy a statisztika, s a vele kapcsolatos tudományos előadások nem tartoznak a könnyen érthető és olvasható irodalmak körébe, ezáltal mégis azt mondom: forgatva az 1992. szeptember 2–5 között tartott konferencia előadásainak lapjait, nekünk olyan fontos megállapításokkal szolgál, amelyeket nem szabad nélkülöznünk, amikor rólunk van szó!

Ez a recenzio ezt a célt szolgálja, ehhez igyekszik segítséget, „mankót” adni. Neves szerzőgárda vall a nemzetiségiek-ről, a kisebbségekről, közöttük a cigányságról. A KSH kiadványában – a konferencián! – a megnyitó beszédet **Glatz Ferenc** akadémikus tartotta, s ezzel nem csupán alaphangját adta meg, de az elismerését is. A munka **Kovacsics József** professzor szerkesztésében készült el, s már megjegyzésében közölt gondolatai is figyelmet érdemelnek. Íme: „Abban nincs semmi meglepő, hogy az átélt évtizedek a kisebbségeket érintették a legjobban, következésképpen a nemzetiségek számát jelző adatok sem valóságok. Erőből a statisztikusok nem tehetnek.” A professzor A nemzetiségi statisztika problematikája címmel elhangzott előadásában sarkalatos pontként említi: „Mi demográfusok, statisztikusok azt valljuk, hogy a nemzetiségi politika egyik kulcskérdését a nemzetiségekről készített statisztikák jelentik. Kisebbségvédelem nincs kisebbségi statisztika nélkül. Napjainkban különösen időszerű rámutatni arra, hogy a számbavétel alapjaiban érinti a nemzeti-ségek jogait.”

Különösen érdekes és figyelmet érdemlő a számunkra **Hoóz István** A cigányokkal foglalkozó statisztika továbbfejlesztésének és megújításának lehetőségei címmel elhangzott előadása, elemzései, következtetései, ebben előjáróban leszögezi, hogy nem csupán a cigányság nagy száma követeli a társadalmi életben játszott szerepük elemzésének fontosságát, hanem néhány speciális jellegzetességük is. Hangsúlyozza, hogy a cigányság az államigazgatásra milyen feladatot hárít, s ehhez ismerni kell számukat, demográfiai struktúrájukat is.

A távlatok fontosságának megítélésére hívja fel a szerző a figyelmet. „A cigányok életének, a társadalmi, gazdasági körülményeinek megismerését nem a napi politikai célok diktálják, hanem az egész magyar társadalom (és benne a cigányok!) jelenlegi és jövőbeni érdeke a nem cigányok és a cigányok együttélését veszélyeztető tényezők feltárását.”

A szerző foglalkozik az első 1869-ben tartott népszámlálással, annak hiányosságaival, az 1880-as év tapasztalataival, problémáival, a cigány nyelvet ismerők és azt nem beszélők, de a cigányok statisztikai anomáliáival. Fontosnak tartja, hogy minden adatgyűjtés előtt elméletileg tisztázni kell, milyen ismérvek alapján kívánjuk meghatározni valakinek az etnikai hovatartozását. És számunkra különösen érthető következő gondolata: „A szakirodalom ennek inkább a problémáival, nehézségeivel, nem annyira megol-

dásával, megoldási lehetőségeivel foglalkozik.” Íme a fehér folt.

Tanulmányokkal szolgál a cigány nemzetiségű lakosság megyék szerinti megoszlásával kapcsolatos elemzése, s ezek tanulságaként összegzi: „Több évtizedes kutatómunkánk és a gyorsan változó élet egyre inkább arról győzött meg, hogy a cigányokkal foglalkozó statisztikát több irányban tovább kell fejleszteni... meg kell végre szervezni (100 év után újra) egy teljeskörű megfigyelést. Ez azzal a követelménnyel jár, hogy továbbfejlesz- szük ezeknek az adatgyűjtéseknek a módszertanát csakúgy, mint a tartalmát.”

Tanácsait érdemes figyelembevenni, javaslatait megszívlelni, mert úgy ítélem meg: ezek alapján juthatunk a dolgok lényegéhez, valóban objektív és teljeskörű ismerethez a cigányságot illetően.

Összegző, legfontosabb következtetései:

1. A bevallás, mint módszer a cigányoknál sem biztosítja a teljeskörűséget. Megjegyzni: „Az emberi jogokra hivatkozva akadályoznak minden ilyen kezdeményezést azok, akik – információ hiánya miatt – képtelenek bizonyos intézkedéseket megfelelő módon előkészíteni. E fenntartások hangoztatásával jelentősen hátráltatnak minden olyan információgyűjtést, ami hozzájárulna a problémák megismeréséhez és megoldásához.

2. Realisabb adatok szerzése érdekében olyan módszereket kell kidolgoznunk, amelyek nem teszik lehetővé a megkérdőjelezett szubjektív mérlegelésből adódó torzításokat...

3. A megfigyelés középpontjába nem az egyént, hanem a családot kell állítani.

4. Választ kell kapni arra is, hogy a megkérdőjelezett az etnikai lét milyen jegyeit tartotta meg és milyeneket akar továbbadni utódainak.

Hoóz István végkövetkeztetése: „A cigányok helyzete, életkörülményei, beilleszkedésük nehézségei már csak számaiknál fogva is a magyar társadalomnak jelenlévő problémája. Saját szakterületünkön nekünk is mindent meg kell tennünk annak elkerülése érdekében, hogy Magyarországon a 20. század végén ennek az etnikai csoportnak a léte jelentse a legsúlyosabb társadalmi feszültségek forrását. Így a cigányokkal foglalkozó statisztika – óhatatlanul is – a társadalmi és politikai irodalom része, ami növeli szakmai felelősségét és a megbízhatósága iránti igényeket.”

Ezzel a gondolatokkal ajánlom szíves figyelmébe minden cigányvezetőnek a Magyarország nemzetiségeinek és a szomszédos államok magyarságának statisztikája (1910-1990) címmel megjelent gyűjteményes kiadványt, amelyet a KSH adott ki.

F. K.

ESKÜ UTÁN

Nyíregyházán kiszavazták a cigány önkormányzat vezetéséből a diplomásokat. Hárman kettő ellenében ki is jelentették: nincs szükség diplomás cigányokra. Az a nép, az a nemzet, ám még inkább egy marginalizálódó etnikum, amely mellőzi, lemond értelmiségéről, halálra van ítélve. Ez öngyilkossághoz vezet a társadalmi, a politikai életben. Vannak, akik ennek örülnek, tapsolnak. Mi nem! Mert látjuk a következményeit.

Sajnos, a nyíregyházi eset meggyenk más településein is megismétlődött. Kapom a telefonokat, amelyek arról tudósítanak, hogy egyes városainkban és községeinkben éppen azokat nem választották meg az önkormányzatok elnökeinek, akik erre a legalkalmasabbak volnának. Természetes, hogy fájó és bántó a szűklátókörűség, ám ezek ellenére, tudomásul véve a tényeket, mindent meg kell tenniük a cigány önkormányzatoknak, s azok vezetésében részt vevő

felkészültebb romáknak, hogy ezek az új hajtások megfelelően működjenek.

Remélem megnyugodnak a kedélyek, elcsitulnak az ellentétek, s miután a cigány önkormányzatok esküt tettek, s megválasztották vezetőiket, megkezdődhet az érdemi munka. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 49 cigány, német és szlovák önkormányzat kezdheti meg áldásos tevékenységét nemzetiségi léte fentartásáért, biztosításáért, identitásának kiteljesítéséért.

Ez a tét, és nem is kevés, mely összefogást sürget minden kisebbségi önkormányzat vezetésében. Különösen vonatkozik ez a cigány önkormányzatokra, amelyek, ha nem kapnak megfelelő, érdemi segítséget a polgármesteri hivataloktól, aligha lesznek képesek ellátni feladatukat. Ám mind e mellett abban reménykedhetünk, hogy a gyakorlati, a közgazgatási, képviseleti munkában

igénylik a cigány önkormányzatokban részt vevő, ilyen gyakorlattal, tapasztalatokkal rendelkező felkészültebb cigány értelmiségiek segítségét. Ha igen, akkor válságoktól mentesebb lesz tevékenységük, ha nem, csalódások sorozatával számolhat nem csak a cigány önkormányzat, még inkább a települések cigánysága. S ez utóbbi lenne vagy lesz a kiábrándulással járó veszély.

Ezt mindenképpen meg kell akadályozni, s érdemi munkával megelőzni. A roma önkormányzatnak a településeken élő cigányokkal együtt olyan programokat, terveket kell készíteni, amelyek rövid és hosszú távon a nemzeti és etnikai kisebbségi törvény szellemében a felemelkedést szolgálják. Ezért fontos, hogy sürgősen e célt szolgáló szervezeti és működési szabályzatot készítsen a roma önkormányzat testületénél, hogy mielőbb alkossa meg azt a számára törvény által előírt rendeletet, amelynek keretein belül a cigány önkormányzat saját hatáskörében hozhatja meg döntéseit, határozatait.

Farkas Kálmán

Sikeres együttműködést

Nem igazolódott az úgynevezett Roma Parlament kívánsága, amelyről a Népszabadság december 5.-ai számából értesülhettek az állampolgárok. Nyilatkozatukban arra kérték a nem cigány felnőtt, szavazati joggal rendelkezőket, hogy hagyják magukra a cigányságot, tartózkodjonak a kisebbségi önkormányzati képviselők szavazásakor. Hasonló véleményen van **Romano Rác Sándor** is, aki a Népszabadság december 27-i számában megjelent írásában ezt mondja: „Bajnak tartom, hogy a kisebbségi önkormányzat választásában a többségi lakosság is részt vett, s ezzel a testület legitimitása csökken.” Ám ő ennek ellenére mégis indult a választásokon, s cigányok és nem cigányok révén került be a budapesti józsefvárosi roma önkormányzatba.

A Roma Parlament álláspontját még csak megértem. Ugyanis egyszerre kicsúszik a talaj a talpuk alól abban a pillanatban, amikor megalakul az Országos Cigány Önkormány-

zat. Bár velük és Romano Rác Sándor álláspontjával is vitába szálllok. Ugyanis, ha az ő javaslatukat megfogadták volna, éppen olyan diszkriminációt követnének el a nem cigány állampolgárokkal szemben, mint azt sok tekintetben eddig a cigányokra alkalmaztak. A másik: csak az álmokban létezik olyan nemzetállam – melyet itthon és külföldön is egyesek hangoztatnak – amely összegyűrná a különböző nemzetiségeket, elmosva közöttük minden különbséget, értéket, identitást, így beolvasztva a többségi nemzetbe. Ez a nemzeti kisebbségek, etnikumok számára zsácutca, nem követhető. S még csak annyit a legitimitásról, vajon az országgyűlési képviselők, a települési önkormányzatok, és polgármesterek választása megkérdőjelezhető, mivel rájuk a magyarországi nemzetiség, németek, románok, szerbek, horvátok, szlovének, cigányok és a többiek is voksoltak?

Hála a törvény szellemének, a december 11-i kisebbségi önkormányzati választásokon is a józan ész győzött. És különösen öröm, hogy ebben a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye választópolgárai élen jártak. Cigányok és nem cigányok egyaránt. Ennek köszönhető, hogy a Magyarországon most megalakult kétszáz egynéhány roma önkormányzat negyedrésze, pontosan 49 alakult e tájon, amelyekben összesen 223 megválasztott cigány kisebbségi képviselő kezdi meg az új esztendőben tevékenységét. S az sem mellékes, hogy mindemellett 30 romát választottak meg a települési önkormányzatok képviselőtestületeibe.

Közös volt a munka, közös a siker, a teendő és a sok feladat is. Ez utóból bőven kijut 1995-ben mind a települési, mind a kisebbségi önkormányzatoknak. Eredményekre csak akkor számíthatnak, ha segítik egymást. Ehhez kívánok erőt, egészséget, sikeres együttműködést, az új esztendőben is.

Farkas Kálmán

Volt egyszer egy gyermekfesztivál

EGY VASÁRNAP A CIGÁNYGYEREKEKÉRT

A színpadon táncosok kavargó forgataga, a nézőtéren kivörösödött tenyérrel tapsoló közönség.

A nagyterem ünneplő sokaság otthona.

Füttentés, kurjantás és elismerő közbekiáltások felelnek a dallamos zene hangjaival.

A szolnoki Gyermekváros biztosította környezet méltóképpen fogadta a Cigánygyerekek

V. Megyei Kulturális találkozóját. Vers, próza, ének, tánc és mesemondóverseny tette színesebbé a fesztivált, mely egyben megmérettetés is volt.

A győztesek a közönség elismerése mellett komoly díjakat vehettek át a nagytekintélyű zsűritől.

*Mint **Farkas Flórián**, a „Lungo Drom” elnöke megnyitójában elmondta, a cigány*

hagyományok, kulturális örökségek ápolását már a legfiatalabbaknál kell megkezdeni.

Akkor válhat maradandóvá, megbecsült értékke.

Ezt a célt szolgálta ez a találkozó is.

– Könnyű, vagy nehéz egy ilyen fesztivált megrendezni, ebben a mai nehéz anyagi-pénztelen világban?

– Egyre nehezebb – válaszolja **László Irén**, a megyei pedagógiai intézet munkatársa –, bár tagadhatatlan, kérésünk, pályázati anyagaink eddig még meghallgatásra találtak. Tapasztalom, hogy nemes szép cél érdekében még tudunk támogatókat szerezni. A rendezvénynek a költségeihez a megyei önkormányzat – pályázati pénzzel – valamint a „Lungo Drom” járult hozzá. De a sikerhez hozzátartozik a Gyermekváros vezetőinek segítsége is. Bízom benne, hogy az elkövetkezendő esztendőkből sem kell lemondanunk ennek az immár hagyománnyá vált összefogásnak a megrendezéséről. Azért is, mert öt évvel ezelőtt az első alkalommal jelentkezett százegynéhány gyerekkel szemben, idén már több mint kettőszáz résztvevő mérte össze tudását, tehetségét. Az akkori küldő intézmények pedig kibővültek középiskolákkal is, ami annyit jelent, hogy nagyobb korosztály soraiban is népszerű ez a megmérettetési lehetőség. Így, visszatekintve az eltelt napra,

a bemutatott versenyszámokra, el-

mondhatom, az elvárásaimat felülmúlta az a lelkes, örömmel teli bemutatkozások sora, aminek tanúi lehettünk, mindannyian. A versenyzők felkészültek, talpraesettek és jókedvűek voltak, ami jelzi, az egészséges vízgadruk leküzdhető. Összeségében tehát egy kellemes napja volt annak, aki nem sajnálta a vasárnapját.

– Kik vehettek részt fellépőként ezen a fesztiválon?

– A megkötés egyedül annyi volt, hogy a gyerek romaszármazású legyen. Nemcsak azért, mert általában a hátrányok többszörösét élik át tanulmányaik során és ez valójában egy bemutatkozási, kitörési lehetőség, hanem a műfaj sajátossá-

ga miatt is. A cigány kultúra, a zene, a tánc, a versek, mesék olyannyira egyediek és komoly értékkel bírók, hogy nem hasonlíthatók össze más kultúrákkal egy versenyben. Gondoljunk csak arra az egyszerű tényre, hogy a tánc és az ének szinte elválaszthatatlan. Nem kis gondban volt a zsűri, mikor a külön kategóriáknak hirdetett két műfaj folyamatosan együtt jelenítődött meg. Természetesen megtalálták az ideiglenes megoldást de való igaz, ennek eldöntésére nálunk hivatalosabb szakértőket kellene felkérni. Ugyanez vonatkozik a mesékre, a versekre is. Nagy hagyományú, markáns kultúra, amely feltétlenül megérdemli a támogatást, az önálló bemutatkozási lehetőséget. Ha csak ennyit tudtunk volna elérni már eredményesnek könyvelhető el a fesztivál.

Az egyik győztes **Gulácsi Károly**, szépművészeti ifjú, a maga kilenc esztendejével. Mesemondása, szakmai tudása, határozott magabiztossága teljesen lenyűgözte a komoly szakemberekből álló bírálóbizottságot. A szerencsés meseválasztás pedig vitathatlanná tette elsőhelyezését.

Gulácsi Károly

— A mese, amit elmondtam, egy Grimm mese volt – tájékoztat a győztes – a macskáról és a rókáról szolt. A hercegnő róka nagyon lenézte a macskát, mert az csak egy rudományhoz, a fáramászáshoz értett. A rókának sokszáz tudománya volt, dicsekedett is vele állandóan. De mikor jöttek a vadászok, egy sem jutott észébe. Így amikor elkapták, a macska kíváncsian szólhatott le a fa tetejéről, hogy ugyan, komám, mikor veszed elő azt a sok tudományodat?

– Egy ilyen komoly fiatalember ennyire szereti a csalafinta meséket? Odahaza, az iskolában másoknak is szoktál történeteket elmondani?

– Az iskolában a tanító nénivel gyakoroljuk ezeket a meséket. **Refi Erzsébetnek** hívják és nagyon sokat segített. Ő készített fel erre a versenyre is. Otthon pedig anyukámmal tanulok, mert a testvéreim már nagyok, nekik hiába is mesélnék. Őket egészen más érdekli, anya pedig mindig meghallgat. Kijavítja a hibákat, segít a helyes kiejtésben és így könnyebb a fellépés.

– Egy ilyen bemutatkozásnál sokan ülnek a nézőtérben: lányok is. Nem zavar a nyilvánosság?

– Hát nem nagyon. Hozzászóktam ahhoz, hogy hallgatnak rám. Bár a tanulás nem megy valami jól, azért elvagyok. A felépésektől pedig nem félek. A meséből is ez a tanulság. Hogy nem szabad hencegni. Én nem hencegek, azért is nyertem el a Legót, meg a többi ajándékot. Most voltam itt harmadszor, de első csak ezen a versenyen lettem. Remélem, ha jövőre a következőre, akkor is nyerek.

Tánc és mozgás kategóriában a tiszabói csapat különdíjat is kapott. A kis csoport külön érdekessége, hogy valamennyien egy osztályba járnak. A kísérleti osztály tanára, **Imrei István** a felkészülésről és a bemutatóról beszél.

– Negyedik alkalommal veszünk részt ezen a fesztiválon. Folklórműsorral, dramatizált játékokkal jelentkezünk, ami remek alkalom volt arra, hogy a gyerekek bemutakozzanak.

... megvan a maga koreográfiája, és ebbe illeszkedik bele a zene és a tánc...

Idén rájuk bíztam a program választását. Arra gondoltam, az eddig tanultak, valamint a már megismert tehetségük remek kis műsor összeállítását teszi lehetővé. Várakozásomban nem csalódtam, amit jelez a komoly elismerés is. A folklór összeállítás, tánc közel áll hozzájuk, azt játszották, amit szeretnek, ami a hétköznapijaikat is jellemzi. Nem véletlen a közönség elismerő tapasa sem. Kimondhatom, bíztam a gyerekekben, a tudásuk és lelkesedésük eredményességében. Már ennyi tapasztalat is sikerként könyvelhető el. A díj ennek a megkoronázása.

– **Ebben a kísérleti osztályban a tánc, az ének egyáltalán nem meglepő tanulási forma.**

– Egész napunk úgy épül fel, hogy a tánc és a zene szervesen hozzátartozik a munkához. Reggeltől délutánig én vagyok velük, együtt készülünk fel minden feladatra. Ez egy teljesen más rendszerű oktatás, mint a hagyományos. Sajátos tiszabói, egy osztályra kidolgozott forma, egy tanterv, ami bizonyos vonatkozásban merít a szakma elfogadott programjaiból. De valójában nekik, ezeknek a gyerekeknek készült. Napjuk egy ritmusra épül, megvan a maga koreográfiája, és ebbe illeszkedik bele a zene és a tánc. Velük vagyok, tréfásan mondhatnánk, talán többet is, mint szüleik, ismerem még a legapróbb

rezdülésüket is. Talán ezért is lehet mondani, hogy ez a tanítási forma jókedvű napot eredményez. A műsornak, amit összeállítottak, a címe is jellemző. „Ami mi szeretünk énekelni” elnevezést viseli. Az credményt látván úgy tűnik, mások is megkedvelték.

– A táncot könnyebb megtanulni, mint a verseket – vallja be őszintén **Gombik Gyöngyi**, aki a bevezetőt mondta –, mert az iskolában rendszeresen gyakoroljuk az énekel együtt. Három hónapot foglalkoztunk ezzel a programmal, míg eljöhettünk erre a fesztiválra. Húszan játszottuk el ezt a 15 perces műsort, lányok-fiúk együtt. Bár azt el kell mondanom, sajnos a fiúk kicsit fegyelmezetlenek és nem fogadnak szót. De azért sikerült a fellépés. Ha hazamegyünk, a többi osztály biztosan irigykedni fog, de lesznek akik majd gratulálnak is. A családom feltétlenül örülni fog. Anyu, apu, de még a kisöcsém is. A barátnőm **Mága Anna** is részt vett a műsorban, így most ketten is örülünk a különdíjnak. Remélem, ha lehet, jövőre is eljövünk. Addigra majd kitalálunk megint valami jó összeállítást. Olyat, amivel megint nyerni lehet.

Csillei Béla

Fotók: Imre Lajos

TÉLI ÖRÖMÖK

Képek Tószegről

A Szolnoktól 14 km-re fekvő Tószegre ellátogatva, az embert igazi falusi kép fogadja. Az utakon lovaskocsik, hóban játszadozó gyerekek, kapukban beszélgető asszonyok. A falu fejlődésére utalnak a kisparasztházak mellett felbukkanó modern házak, illetve a gáz, kőút, telefon és kábeltévé megjelenése. Tószeg élelmiszer ellátását egy-két bolt adja és a kicsinyke piac, ami délutántájt már üresen, kihaltan emlékezik a délelőtti kavalkádra, melyet szétdobált ürességek, papírfecnik jeleznek.

A faluban mindössze hét-nyolc cigány család él, nagy részük a régen cigány utcának nevezett Hámán Kató úton ahol ma már nem cigányok is laknak. Itt lakik **Lólé Gyuláné** is, három gyerekével és férjével, takaros kis házaskájában. Fűtetlen szobában ülünk le beszélgetni.

– Rokkantanynugdíjasok vagyunk a férjemmel, sőt az egyik fiam is az, mivel rosszak az idegei – kezdi – a másik fiam a polgármesteri hivatalban dolgozott közhasznú munkásként, de el kellett jönnie, és jelenleg munkanélküli. A legkisebb lányom harmadik osztályos. Ő, ha nagy lesz, boltos akar lenni – mosolyog a kislányra. Én itt nőtem fel, és soha semmi problémám nem volt a nem cigányokkal. A papírgyárban dolgoztam huszonkét évig, ebből nyolc évig csoportvezető voltam. Sajnos, megbetegedtem. Többek között cukorbeteg vagyok, és jelenleg sérvem van, amit ezidáig nem tudtam megműttetni anyagi okok miatt – mutatja az alhason kitüremkedő jókora nagyságú sérvet. – A gyerekeim nem járnak szórakozni, mert bizony azt a kis pénzt be kell osztani. A polgármester segít, ahol tud. A tüzelőfa egy részét is ő adja.

– **Hogyan zajlottak le a választások?**

– A polgármester a régi maradt, aminek nagyon örülünk. Sajnos, a faluban későn adták be a kezdeményezést, így nem alakult Kisebbségi Önkormányzat. A férjem indult független képviselőjelöltként, de nem járt sikerrel.

– **Régen itt úgynevezett cigányutca volt. Mi maradt ebből ma?**

– Elég elszórtan élünk már. Csak egy-két cigány él egymáshoz közelebb, azonkívül egyre többen jönnek ide Szolnokrol is. A szociális körülmények is jelentő-

Nana István a kislánvával

sen javultak. Itt nem igazán vannak elmaradott családok.

A falu külterületén fekvő Büge-telepen mégis csak találtam egy házat, amelynek falai a szegénységet őrzik. Az erdő mellett leltem rá. Hatalmas kutyák fogadtak, hangos ugatással. Az udvar összekapcsolódik egy másikkal, ahol egy romos ház félig befalazott gangjáról idős férfi szemlélődött. A másik ház gazdája, **Nana István** rendre utasíva kutyáit, beinvitált a sötét házba. Miután szemem megszokta a sötétséget felfedeztem há-

rom szépcú kislányt, egy tizenéves forma lányt és egy fiatalembert, akiről később megtudtam, hogy egy három hónapos csecsemő édesapja. A házi asszony a kályha mellett melegítette rőzsegyűjtés közben átfagyott lábait. Hellyel kínált, én pedig megkértem meséljen arról, hogyan élnek itt.

– A párhónapos unokámmal együtt kilencen lakunk itt. Én dolgozom egyedül, a bútorgyárban. Ebből élünk, és a három kislányra kapok összesen kétezer forint segélyt. A férjem nem rendelkezik jövedelemmel. Ő az itteni felterje feldolgozó üzemben dolgozott és mivel az felbomlott, munkanélküli lett.

– **Elég eldugott helyen laktok itt.**

– Így igaz, de kénytelenek voltunk idejönni mert nem volt otthonunk. Volt olyan, hogy a szabad ég alatt aludtunk négy gyerekkel szakadó esőben. Ruháinkal takargattuk be őket. Ezért amikor a munkahelyem segítségével megtudtuk venni ezt a házat, ami akkoriban majdnem összedőlt, sírva köszöntem meg az Istennek, hogy idáig eljutottunk, fedél van a gyermekeim feje fölött – meséli egyre zaklatottabban az asszony, miközben szemei könnyekben úsznak. Kis szünet után folytatja. – Mindent a saját erőnkől teremtettünk meg. Szerencsére a szomszédok sokat segítenek. Akármit sütnék, vagy főznék, mindig hoznak át valamit, ha vág-nak kóstolót kapunk, zöldséget a kertből, sőt pénzt is kérhetek kölcsön bármikor. Ennek ellenére nehéz itt az életünk – fejezi be mondanivalóját az anya, családfenntartó, feleség.

A több pozíciót betöltő asszony, csak önmagában és Istenben bízva merít erőt az élet küzdelmeihez.

Kóté Lilla

Az udvar összekapcsolódik egy másikkal

K O L O M P Á R B Ó L P A T A K I

Teleki Edit, a Zala Megyei Munkaügyi Központ munkatársa nemrég négy egymást követő napon nyolc cigány férfi és nő társaságában – főként viselkedés-lélektani beszélgetéseken – arra próbált választ keresni, melyek a cigányok munkahelykereséssel kapcsolatos kudarcainak fő okai. A romák fontossági sorrendben alacsony iskolázottságukat, származásukat, a velük kapcsolatos előítéleteket, általában a munkanélküliséget és saját viselkedésüket jelölték meg.

Az önismereti tréning során szóba került az is: vajon mi lehet visszataszító a munkaadók számára, amikor a cigányemberrel a munkáról alkuszik. A roma résztvevők a hangos beszédben, a kirívó öltözködésben és a konfliktus eltűrésének gyenge voltában látták a problémákat. Amikor például a munkaadó nemet mond, kifakadnak és rögtön perlekednek: „Persze, mert cigányok vagyunk!”

A tréning után az ügyintéző elmesélte: úgy érzi, mindent megtett azért, hogy kiderüljön, miért tudnak nehezen elhelyezkedni a cigányok. A tavábbiakban sokkal több múlta a munkaadókon, mint gondolnánk.

De a munkaadók gyakorta nem tesznek semmit, illetve talán többet is tesznek, mint kellene. A foglalkoztatási törvény kimondja ugyan, hogy a foglalkoztatottság elősegítése során nem szabad fajra, nemre és vallásra vonatkozó megkülönböztetést tenni – ám amikor a munkaadó bejelenti az igényét, többnyire kiköti, hogy cigány ne legyen az illető. Ezért aztán szélmalomharchoz hasonlítható a munkaügyisek fáradozása – a cigányok munkavállalását szubjektív, emberi tényezők befolyásolják. „A munkaadók egy része rasszista” – összegezte a tapasztalatokat Teleki Edit. Azt, hogy a hivatal ne küldjön cigány munkaerőt, csillaggal jelölik a számítógépes személyi adattárban. A csillag jelzi, hogy a munkaadónak külön-

leges kikötései vannak. A munkaadó szóban közli a közvetítővel a konkrét kifogásait – ez elég álszent megoldásnak tűnik.

A hat cigány közül egyébként ketten több mint tíz évet ledolgoztak az Izzónál és a Volánnál. Bizonyították, hogy lehet rájuk számítani, most még sincs több lehetőségük az elhelyezkedésre, miként azoknak a százezreknek, akiknek hasonló problémáik vannak, annak ellenére, hogy nem cigányok. Ebben a tekintetben teljesen azonos a helyzetük azokkal a munkanélküliekkel, akiknek nincs szakmájuk.

Mindenki úgy próbál segíteni magán, ahogy tud. A napokban arról értesültem, hogy valaki Kolompárról Patakira változtatta a nevét. Hogy az ő lányára senki ne mutogasson a neve miatt.

Itt tartunk. A kérdés csupán az: új névvel lesz-e több lehetőség az elhelyezkedésre?

Rab László

Népszabadság, 1995. január 25.

Miért kell, hogy fájjon?

Törökszentmílósról jöttem hazafelé. A buszon kevesen voltak. Elöttem egy életvidám fiatalasszony foglal helyet. Tiszta, természetességet árasztó „asszonyka.” Egyéves gyermekét nevetve cirógatta, babusgatta, még dúdolt is neki. A pici lány boldogan nevetett vissza édesanyjára.

Meghatódva figyeltem, hogyan egyengeti az asszony a kissé összekuszálódott, puha haját a helyére.

A később felszállók rámosolyogtak, s megdicsérték a gyermekét. Amikor a cumi leesett, egyszerre többen pattantak érte. Az asszony hálásan köszönte meg.

A busz hátsó felében fiatal emberek ültek. Viccet meséltek, s végén hangosan felkacagtak. Később egy megállónál cigányok akartak felszállni. Sokan voltak, valószínűleg a közeli földeken dolgoztak, s most igyekeztek hazafelé.

Eltűnődtem, s már csak azt halottam, hogy a sofőr agresszíven letessékeli a „jövevényeket.” Persze, ők Szolnokra mentek volna az pedig az ellenkező irányban van. Becsukódott az ajtó, indulunk.

„Tetves cigányok!” – szólalt meg hátul egy éles hang. A buszra döbbsent, néma csend borult. A fiatalasszony hátranézett. Ő is ci-

gány volt! Szeméből fájdalom tükröződött. Nem mondott semmit, az arcára sem ült semmilyen kifejezés, de én tudtam, hogy belülről szenved.

A kicsi ártatlan szemekkel bámult, most még nem értett semmit. De egy pár év múlva talán neki is szembe kell nézni a keserű valósággal.

Ezután a fiatalasszony gyöngéden magához húzta gyermekét, és hosszan megcsókolta. Ebben a csókban benne volt minden. Benne volt a beletörődés, de benne volt a küszködés is.

Busi Zsuzsa, Mezőtúr

Néplap, 1994. december 19.

K I T Ü N T E T T E K

Váratlanul ért és meglepett az értesítés, melyben közölték velem, hogy 1964 december 5-én jelenjek meg a Parlament Nándorfehérvár termében, kitüntetésem átvétele végett. Pillanatok alatt híre futott a szerkesztőségben is. Ha jól emlékszem, még aznap megérkezett a levél Sipkay Barna kollégám nevére is, amelyben a Szocialista Kultúráért kitüntetés átvételére invitáltak.

Csupán néhány nap választott el a nevezetes naptól, amelyen átvehettem életem első, igazi jeles elismerését. Illett felkészülni tisztességesen. Annál is inkább, mivel még soha azelőtt nem fordultam meg az Országházban. És ha arra gondoltam, hogy első alkalom lesz, amikor átléphetem küszöbét, beléphetek csilláros, fényes, aranyozott történelmi termébe, már előre remegett a lábam, torkomban dobogott a szívem.

A legnagyobb gondot, a legtöbb fejtörést az okozta, hogy mibe öltözzek fel. Nem volt az alkalomra illő sötét öltönyöm. Még egy sötétkék pantalló ki is került, de zakó sehogyan sem. Töprengés közben pattant ki a szikra, ha jól emlékszem Samu Bandi – akkor a lap mezőgazdasági rovatát vezette – fejből. „Igaz, hogy kopottas az én sötétkék zakóm, de biztosan jó rád. Ha befesteted, senki nem mondja meg, hogy nem új.”

Rohantam a Patyolatba, vittem a nadrágot, zakót, sürgős munkát kérve. Vállalták. Dupla fizetségért. Elkészítették időre. Befestették. Amikor megpillantottam a zakót, majd sírva fakadtam. Én még olyan sötétkék

színt nem láttam. Folt hátán folt. A régi szín foltokban ütött ki az újra. Lényeg: sötétkék volt, pöttyössötétkék.

Sötétkék öltönyhöz fekete félcipő illik. Nem volt. A család szájától vettem el az utolsó forintokat. Akkoriban a választékról még csak álmodtunk. Végre akadt egy félcipő, ami a lábamra jó volt. Felhúztam. Kezemben maradt a cipő nyelve. Gyorsan felismertem mi a teendőm. Kitéptem a másik cipőből is. A fűzők között látni lehetett a zoknit.

Így utaztam Budapestre. Foltos sötétkék zakóban, nyelvtelen fekete cipőben. Így léptem be életemben először az Országházba. Zavarban voltam, mert minduntalan arra gondoltam, hogy engem néz mindenki, s észre veszik furcsa öltözékeimet. Így kerültem, már magam sem tudom hogyan Dobi István színe elé, s vettem át „Érdemes és eredményes munkámért” a Munkaérdemrend bronz fokozatát. Nem emlékszem pontosan arra sem, hogyan kerültem vissza a helyemre. De azt soha az életemben nem felejttem el, amikor a pincérek körbejártak, tálcákon kínálva a finom borokat. Ott álltunk Barnával egymás mellett. Ő nem ivott. Én leemeltem egy poharat. Belenyaltam, majd egy fapárányra tettem, s odébbléptem egy ismerőssel szót váltani. Barnára „ráparancsoltam”: Kérlek vigyázz az italomra, azonnal jövök.” Néhány perc múlva meg is érkeztem. De már hűlt helyét találtam poharamnak. „Hová lett az italom?” - kérdeztem meglepődve Barnától. „Én nem tudom. Jött

egy pincér és elvitte” - válaszolta ő naív őszinteséggel.

Sem Barna, sem én nem szoktunk az effajta protokollhoz. Később valahányszor szóba került parlamenti szereplésünk, jót derültünk rajta. Akkor, a Nándorfehérvár-termi fogadást követte a MUOSZ-béli. Szakasits Árpád mondta a pohárköszöntőt, magyar népviseleti ruhákba öltözött lányok hordták körbe a gyertyafényes tálcákat a stam-pedlis pálinkáspoharakkal. Én a kis naív már arra gondoltam ezzel le tudták a fogadást, amikor a lépcsőfeljárón megpillantottam Siklósi Norbertet, első fő-szerkesztőmet. Tőle tudtam meg, hogy a terülj asztalkám ott fenn van. „No, akkor nekem ott a helyem” - válaszoltam neki, s futtomban visszaszóltam: „Megbízatom van. A kollégák azzal engedtek el, hogy a fogadáson egyem le egész esztendei MUOSZ-tagdíjunkt.”

Igyekeztem. Barna még aznap, én másnap keveredtem haza Nyíregyházára. S ekkorra megérkezett feleségem is, aki egy kollektívával kiránduláson vett részt Kassán. Amikor megemlítettem neki, hogy tegnap kitüntettek a Parlamentben, csupán ennyit válaszolt: „Tudom. Egy jósnő Kassán megjósolta.” S nagyon óvatosan, halkan megjegyezte: „S mennyi pénzt adtak mellé?”

Nevettem. „Ha a kassai jósnő azt meg tudta jósolni, hogy kitüntettek, azt már nem, hogy egy huncut fillért sem adnak mellé?”

Keserédesen nevettünk mindketten.

A szoptatás fontossága

Orvosok, védőnők és csecsemősnővérek küzdenek szerte a világon a szoptatás népszerűsítéséért, a korszerű anyatejes táplálás minél szélesebb körben történő elterjedéséért. Pedig mennyire magától érthetődő lehetne, hogy az anyatejtáplálás a legjobb a kisbaba számára, a természet éppen ezt teremtetette első táplálékul minden kisgyermeknek. Ahhoz, hogy a baba és a mama egyaránt örömet lelje a szoptatásban, nem árt bővebben beszélni erről a nagyszerű dologról.

Kérje meg a kórházi nővért és a védőnőjét, hogy segítsen, ne veszítse el a türelmét és a kedvét, ha nem megy minden azonnal és zökkenőmentesen. Adjon időt és lehetőséget önmagának és kicsinyének, hogy megtanulják egymást és picit gyakorolhassanak együtt. Fontos a mellékápolása, a mellbimbók előkészítése, amelyet már a születés előtt érdemes elkezdni, (pld. fürdés után törölközővel történő néhány perces gyengéd masszáz.) Szoptatás előtt és után melegvízes lemosás, (jó ha szoptatás után lemosáskor hagyjuk a mellét levegőn megszáradni). Megfelelő melltartó – esetleg nedvszívó betétek – viselése, a mellék naponta többszöri szellőztetése hozzájárul a mellék egészségének megtartásához, a sokszor fájdalmas (borogatás) gyulladások megelőzéséhez.

A szoptatást – mint már említettem – minél előbb ajánlatos elkezdni, ha a baba és a mama állapota engedi, röviddel szülés után. Kórházi helyi szokásoktól függ, hogy az újszülött mennyi időt tölt az édesanyjával. Természetesen minél több az együtt töltött idő, annál szerencsésebb, és annál gyorsabban ismerik fel egymás jelzéseit. Így nem szükséges ragaszkodni az órára pontos szoptatási időkhöz, hanem egyszerűen: ha éhes a baba (vagy a mama úgy gondolja, hogy éhes lehet, vagy úgy érzi, meg szeretné szoptatni a kisbabáját) a mama megszoptatja. A csecsemőre jellemző étkezési ritmus hamarosan magától is kialakul, s így nem fordul elő, hogy türelmetlenül vagy esetleg hiába sír az éhes gyermek.

Az első időszakban minél gyakrabban teszi mellre az édesanyja, annál több anyatej képződik. (Eleinte gyakran kell etetni, még éjszaka is a baba

igénye szerint, kb. 2-3 hónapos korra kialakul a napi hatszori etetési rend.)

A szoptatáshoz nyugodt körülmények kellenek. Meg kell találni a legmegfelelőbb helyet és a legkényelmesebb testhelyzetet (ülve, fekve) s jó gondoskodni arról, hogy ne zavarja őket semmi. Egy-egy alkalommal kb. 15–20 perc szükséges a kisbabának a jóllakásához. Célszerű mindkét mellből szoptatni. 10 percre az egyikből, majd a másikkal, s a legközelebbi alkalommal fordítva. Jól szopó csecsemőt nem szükséges teáztatni, kivéve ha nagy melege van, vagy lázas beteg a kicsi. Folyadékpótlásként is csak nagyon világos, enyhén ízesített gyermekteát, még inkább felforralt és szobahőmérsékletűre hűtött vizet ajánlunk.

Mindenkinél, a szoptató anyák esetében pedig kivételesen fontos a helyes testápolás, a tisztaság. A napi mosakodás, fürdés elengedhetetlen, s természetesen a gyermekhez is csak kézmosás után szabad nyúlni (például, a szoptatás előtt mindig kezet kell mosni). A szoptató anya aludjon és pihenjen annyit, amennyit csak tud. Az otthoni munkába és a kisbaba gondozásába be lehet vonni az apát és a nagyobb testvéreket.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni a helyes táplálkozás szükségességét, igen jó ha sok friss zöldséget, gyümölcsöt, zsírszegény tejterméket, sovány húsokat, (halak, szárnyasok), barna kenyé-

ret eszik, és bőven fogyaszt folyadékot (víz, gyümölcslé, ritkábban forralt tej) az anya. A régi köménymagos leves, és sör hatásossága nem bizonyított (sőt, a sör ártalmas), ugyanúgy kerülni kell a zsíros, puffasztó, túlfűszerezett, cukrozott ételek, tészták, édességek fogyasztását.

Bízom abban, hogy a dohányzás és az alkoholfogyasztás ártalmasságával mindenki tisztában van, és senkinek, főleg a terhes és szoptató nőknek még csak eszébe sem jut, hogy éljen ezekkel, mert az szinte bűn lenne, nem más, mint a gyermeke lassú, tartós mérgezése.

A gyógyszerek szedésével kapcsolatban is kérje ki az anya orvosa és védőnője tanácsát, magától soha egyetlen szem gyógyszert ne vegyen be. Érezze jól magát abban a tudatban, hogy mindent megtett csecsemője egészséges táplálásáért. Szoptasson olyan sokáig, ameddig csak lehetséges. Bármilyen korú csecsemő számára hasznos az anyatej, melynek tápanyag összetétele mindig illeszkedik az adott anya kisbabájának igényeihez.

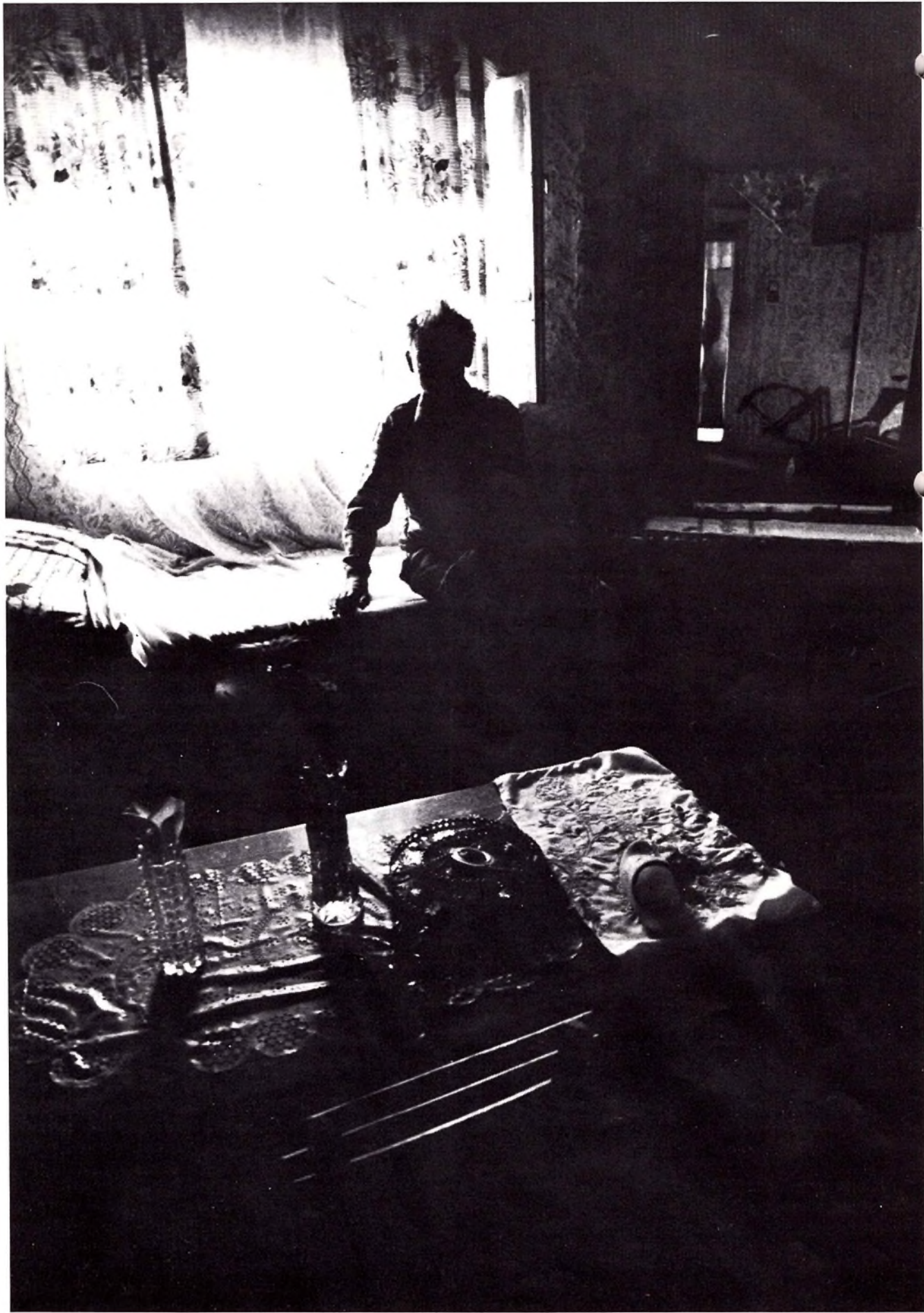
Az anyatej ingyen van és tiszta, értékes táplálék. Rengeteg időt és energiát takarít meg, hiszen az anyatej „kész van”, megfelelő hőmérsékletű, tele fontos vitaminokkal, ásványokkal és védőanyagokkal. Kimutatott tény, hogy a szoptatott kisbabák egészségesebbek és jobban fejlődnek testileg, szellemileg, érzelmileg egyaránt.

Még egy igen fontos érv a szoptatás mellett: a szoptatás során az anya és gyermek harmonikus és szeretetteljes kapcsolata bontakozik ki, s ez meghatározó értékű a későbbi élet folyamán is. Hiszen csak az anya képes a saját élő anyagával táplálni kisbabáját. Érdemes megfigyelni a babák elégedett arcát, boldog mosolyát, s a mamák örömet, amely kiteljesíti az anyaság érzését.

Kíváncsi vagyok minden anyának, hogy ne fossa meg sem magát, sem kisbabáját ennyi jótól, higgyen és bízson önmagában, akarjon és tudjon szoptatni. Ösdióktól fogva ez így a legtermészetesebb.

A következő számban az elválasztásról és az egészséges csecsemőtáplálásról írok.

Mészáros Éva

A HOZZÁÉRTÉS NÉLKÜLÖZHETETLENSÉGE

Már hivatalosan is megalakultak a kisebbségi önkormányzatok: többnyire zökkenőmentesen megválasztották – a létszámtól függően – az egyes tisztségviselőket. Az esetek többségében – noha ilyen irányú szociológiai vizsgálat nem készült –, a testület élére olyan vezető került, aki kellő politikai tapasztalatokkal és hozzáértéssel rendelkezik. Elszórva azonban mégis előfordult az, hogy nyilvánvaló vagy kevésbé nyilvánvaló pártpolitikai érdekek váltak meghatározóvá. S ez vezetett oda, hogy a kisebbségi önkormányzat élére teljességgel laikus személy került. Csakhogy ez számos veszélyt hord magában. Mert azt aligha kell bizonyítani, hogy az önkormányzat működése és elfogadottsága nagyban függ az elnök személyétől. Még hozzá olyan tulajdonságoktól, melyek a felkészültséggel, a pragmatikus szemlélettel, a hozzáértéssel függenek össze. S mindezeket keresztül a kreativitással, a társadalompolitikai érzékenységgel, a vitakészséggel, a kisebbségi érdekek hatékony képviselésével.

Eredményorientált érdekképviselés

Jóllehet ezek a képességek megszerzethetők, de egyáltalán nem mindegy, minek a rovására. Mert a kisebbségi érdekképviselésnek kezdetől fogva eredményorientáltnak kell lennie. Az elmulasztott pillanatok többszörös hátránnyal járnak. S az a nyomás sem védhető ki egykönnyen, mely a választó polgárok részéről a kisebbségi önkormányzatokra nehezedik. Így a legfontosabb kérdés, amely mindjárt felmerül: várható-e hatékony munka akkor, ha az imént említett tulajdonságok hiányoznak? Nem reked-e meg az érdekképviselés a formális működés keretein belül? Nagy a kísértés, hogy a választ elintézzük azzal a – talán valamelyest jogos – végkövetkeztetéssel: a kisebbségi önkormányzat három vagy öt főből áll, akik segíthetik az elnök munkáját. S ez igaz is, ám ebből óhatatlanul

nul az következik, hogy az elnök bizonyos mértékig reprezentatív szerepet tölt be. Mivel a többségi önkormányzati üléseken személyesen vesz részt, érveinek, indokainak akkor és ott kell meggyőzőeknek lenniük.

Menthetetlenül kívül rekedhet minden olyan érdekalkuból akkor, ha kellő érvkészlettel nem rendelkezik. S ez előbb-utóbb bizonyos szerepzavarokat is felszínre hozhat. Az önfelengedatás és önbizonyítás kényszerűségéből fakadó szerepzavarokat. Mert ugyan tisztségviselőként számos jog illeti meg, de ha ehhez nem kapcsolódik kivívott presztizs, minduntalan sérülnek és sérülékenynek érezheti magát. Ezzel egyidejűleg pedig a bizonytalanság lép fel. Mindennek ellensúlyozásához ezért sem elegendő a pusztá jószándék. Mert a laikust éppen az különbözteti meg a politikustól, hogy nem vagy csak nagyon nehezen képes környezetének attitűdjét és nézőpontjait magáévá tenni, kölcsönös félreértés esetén mások szerepét felvenni, álláspontjukat elfogadni, nehézségeiket megragadni és saját viselkedését másokéhoz igazítani. Másfelől viszont szerepzavarai olyan pontig taszíthatják, ahol már, úgy tűnik, senki sem képes szerepvállalásával, illetve perspektíváival közösséget vállalni. S ezzel jöhet létre a kirekesztődés, melynek révén a választott tisztséghez való indokolatlan ragaszkodás mégis fennmaradhat. A laikust ugyanis szinte lehetetlen arról meggyőzni, hogy a hozzáértés hiánya személyiségére nézve is milyen következményekkel jár.

A környezet látja kárát

Illúzióinak foglya marad mindvégig. Vagy legalábbis addig, míg rá nem jön saját tehetetlenségére. Vágyálmai szerint él, melyek azért veszélyesek, mert mindig a szűkebb vagy tágabb környezet látja kárát. Ha pedig azt is figyelembe vesszük, hogy a kisebbségi önkormányzatok az érdek megjelenítésben – közvetítésben és képviselésben a legmeghatározóbb szerepet töltik be, akkor nyilvánvaló, hogy a pragmati-

kus látásmódra mindennél nagyobb szükség van. Kétségkívül nemcsak a valamely tisztséget betöltők esetében. Ám az önkormányzat vezetőjénél mind ez még fokozottabban érvényesül. Alkalmasságának mértéke többek között azon képesség meglététől függ, hogyan tud a másik ember szerepébe beilleszkedni, miként képes mások értékeit saját válaszaiban megjeleníteni. Ha ez a képesség – mely önmagában is a szakmaiság feltétele – hiányzik, közéleti szerepvállalása nem tarthat sokáig. Habár jóslatnak tűnhet, de talán ezek a személyiségpszichológiai észrevételek is azt erősíthetik meg, hogy azok a roma kisebbségi önkormányzatok működnek majd jól, s azok vívnak ki maguknak politikai tekintélyt, amelyek a hozzáértés funkcionális és személyes elvén szerveződtek meg.

A hozzáértés semmi mással nem helyettesíthető

S ezúttal még nem is szóltunk a nyelvi kifejezőmód és a belőle következő szociális gondolkodás fontosságáról. Segítségükkel az egyén célracionálisan tudja változtatni szemléletmódját, s erre a célracionálisra annál inkább nagy szükség van, hiszen a politika napjainkban elkerülhetetlenül professzionalizálódik. A plebejus hevület vagy a nyers természetesség háttérbe kerül, s mindezek helyett a szociális és politikai alkalmasság jellemzői lesznek meghatározóak. Az alkalmasság pedig azt is jelenti, hogy a hozzáértés semmi mással nem helyettesíthető. Akkor sem, ha ezt sokan a kisebbségi önkormányzatok lehetséges működése kapcsán próbálják tagadni.

Dr. Kerékgyártó T. István

(A fenti cikk név és hely megjelölése nélkül foglalkozik a roma kisebbségi önkormányzatok megalakulásának néhány jellemzőjével. Ha az olvasó konkrét példákra ismer, aligha a véletlen műve. – A szerk.)

A SZOLNOKI KISEBBSÉGI JOGVÉDŐ IRODÁRÓL

SZOLNOKI KISEBBSÉGI JOGVÉDŐ ALAPÍTVÁNY

A „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség alelnöke – a szövetség jogi előadója – már a szervezet megalakulásakor felvetette: szükséges létrehozni egy olyan irodát, amely elsősorban a nemzeti- és etnikai kisebbségek jogi védelmével, illetve az etnikai konfliktusok megelőzésével, kezelésével (cigány-magyar konfliktus) foglalkozik. Akkor ez az iroda még nem jöhetett létre, a tárgyi és személyi feltételek hiánya miatt.

1994. áprilisában viszont magánkezdményezésre sikerült létrehozni a Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Alapítványt. A kuratórium jogászból, szociológusból, pszichiáter-pedagógusból és kisebbségi aktivistákból áll. Az Alapítvány figyelemmel kíséri működtetett iroda tevékenységét, s megteremti a működés anyagi feltételeit. A kezdeti nehézséget sikerült áthidalni úgy, hogy a kuratórium elnöke gondoskodott a minimális kiadások fedezéséről. A benyújtott pályázatok elbírálása késlekedett, de végül is a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal, valamint a Holland Királyság Magyarországi Nagykövetsége anyagilag támogatta az elképzelésünket. A „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség a helyet biztosította a központjában, hogy megkezdhessük a tényleges működésünket.

Az irodáról

Az Iroda 1994. május 1-jétől áll az ügyfelek rendelkezésére. Első dolga az volt, hogy ingyenes szolgáltatásait – tanácsadás, tájékoztatás, iratok elkészítése, szerkeszté-

se, jogi képviselet és békéltetés (konfliktuskezelés, megelőzés) – meghirdesse és tisztázza: mi a rendeltetése az Irodának. Ugyanakkor a kuratórium úgy döntött, hogy próbaként egyelőre csak Jász-Nagykun-Szolnok megye területét kell felvállalni, s bebizonyítani, hogy az Irodára szükség és igény van. Természetesen nem zárkozunk el kategorikusan a megyehatáron túlról érkező megkeresések elől sem.

Az Iroda Jász-Nagykun-Szolnok megye több mint 36 szervezetének küldött ki tájékoztatót a szolgáltatásainkról. Első alkalommal 1994. május 2-án, második alkalommal 1994. augusztus 10-én, harmadik alkalommal pedig 1994. november 28-án juttattunk el információt a cigány és nem cigány szervezeteknek, egy alkalommal azok vezetőivel is találkoztunk. Jogi képviseletet csak konkrét és kirívó esetekben vállaltunk.

1994 májusától 1994. december 30-ig 328 ügy érkezett az Irodánkhoz. Kisebbségi jogvédelemmel illetve diszkriminációs megkülönböztetéssel kapcsolatos panasz 28 esetben érkezett hozzánk. A vizsgálatot általában 4 fős tényfeltáró bizottság végezte el.

A választások után az Iroda segítése folyamatos a létrejövő kisebbségi önkormányzatok irányában. Rendelkezésre állnak olyan segédanyagok és ajánlások, mint például a Kisebbségi Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzata, különböző formanyomtatványok, a Kisebbségi, az Önkormányzati és a Választójogi törvény és az idevo-

natkozó végrehajtási rendeletek egységes szerkezete.

A hozzánk érkező panaszok dokumentálva, regisztrálva vannak, a szóbeli tájékoztatásainkat, tanácsadásainkat persze nem regisztráltuk.

Általános tapasztalat

1. A diszkriminációs jelenségeket az arra illetékeséggel és hatáskörrel rendelkező hatóságok sokszor „előítéletesen, félve, nem az adott törvények szellemében illetve bagatelizálva” kezelik. A 28 diszkriminációs eset kivizsgálásánál egyetlen egy esetben sem tapasztaltunk volna kellő hozzáállást, humanitást, megértést, mondván, a másik fél részéről „nincs cigány gyűlölet”, „itt nincsenek etnikai megkülönböztetések”, „a törvényt betartjuk minden esetben.” A diszkriminációs jelenségeket nem veszik komolyan, nem tartják „krízisjelenségnek”.
2. A nemzeti és etnikai csoporthoz tartozók elleni bűncselekményeket az 1968. évi I. törvény 93. szakasz (1) bekezdésére (a garázdaság, vagy csoportos garázdaság szabálysértésére), illetve a Büntető Törvénykönyv 170. szakasz bekezdésében foglaltatva, így a testi sértés és ennek minősített eseteire redukálják le. A BTK. 156., 157. és 269. szakaszait nem, vagy csak elvétve alkalmazzák a rendőrhatóságok, az ügyészségek és a bíróságok. Kérdés, hogy miért nem?
3. A diszkriminációs ügyek sértettei általában az ügy lezárásának sza-

kaszáig már nem jutnak el. Az okok: félelem, a várható szankciók, anyagiak hiánya, az eljáró hatóságok unszimpatíája, a környezet elítélő véleménye.

4. A szórakozó helyek jelentős részében *persona non grata*, azaz, nemkívánatos személy a cigány származású ember.

5. Az államigazgatási és egyéb szervek, hatóságok, intézmények ügyfélfogadói, előadói valamiféle kényszernek érzik azt, hogy cigány ügyféllel kell foglalkozniuk, felvilágosítaniuk, a kérdéseikre válaszolniuk.

6. A fiatalokukra vonatkozó rendelkezéseket az eljáró hatóságok nem tartják be. Általános például, hogy a kihallgatások

(így tanú, sértett, gyanúsított) a fiatalokú cigány emberrel szemben pofon, vagy rúgás alkalmazása után kezdődik. Vallomás vagy nyilatkozástétel kikényszerítése történik, kényszervallással (BTK. 227. szakasz). Sem a felnőtt, sem pedig a fiatalokú ügyfelek (tanú, sértett, gyanúsított) jogairól nem adnak felvilágosítást, tájékoztatást. A kihallgatási jegyzőkönyvet aláírás előtt nem engedik átolvasni, mondván „nincs rá idő”. A jegyzőkönyvről való másolat készítése számításba sem jöhet. A sértett cigány emberben eleve az elkövetőt látják.

7. A kisebbségjogtörvénybe foglalt rendelkezések gyakorlati megva-

lósítását a helyi önkormányzat hivatalának egyes illetékes vezetői, előadói lassítják, gátolják, illetve félreinformálják a már megalakult kisebbségi önkormányzatok képviselőit.

8. Az általános jogvédelem során nem egy esetben kerestek fel bennünket a panaszosok, hogy az általuk megbízott ügyvéd nem úgy járt el az ügyükben, ahogy az tőle elvárható lenne. Ha nincs pénz, nincs munka, nincs eredmény – mondják. Véleményük szerint, a BTK 247. szakasz ügyvédi visszaélés bűncselekményét valósították meg az eljáró ügyvédek.

Dr. Pálfi Miklós
az Alapítvány elnöke

Tájékoztató a hadkötelesek legfontosabb kötelezettségeiről és jogosultságairól

Az előző számokban a hadkötelezettség négy alaptémaköréből hárommal, így a tájékoztatási (adatszolgáltatási), a bejelentési, a megjelenési kötelezettségekről már írtam, hátra van még a negyedik, a szolgálati kötelezettség ismertetése.

A besorozott hadköteles csak a 18. életének betöltése után hívható be a sorkatonai szolgálatra. Önkéntes jelentkezés és szülői beleegyezés alapján azonban – jogszabályban meghatározott szakorvosi véleményen alapuló alkalmasság esetén – korengedménnyel a 17. életének betöltése után is behívható.

A hadköteles sorkatonai szolgálatának teljesítését a behívás idején fennálló betegsége, fogyatékosága, családfenntartói kötelezettsége, tanulmányok folytatása miatt, illetőleg fontos közérdekből vagy jogos személyi érdekből el lehet halasztani.

A szolgálathalasztási kérelem a behívóparancs kézhezvételéig nyújtható be, kivéve, ha a szolgálathalasztás oka ezt követően keletkezett.

Családfenntartói szolgálathalasztás

A családfenntartói kötelezettség miatt a sorkatonai szolgálatra való behívást el kell halasztani annak a

hadkötelesnek, aki a vele közös háztartásban élő beteg, állandó ápolásra vagy gondozásra szoruló egyenes ági felmenőrokonát, kiskorú testvérét, házastársát vagy gyermekét egyedül tartja el, ha a rászorulóknak eltartására kötelezhető hozzátartozója nincs.

A családfenntartói szolgálathalasztás iránti kérelmet a hadköteles, vagy az eltartásra gondozásra szoruló hozzátartozó nyújthatja be. A kérelemhez csatolni kell a jegyző által kiállított családfenntartói igazolást.

Leszerelés a sorkatonai szolgálatról

A második gyereke a sorkatonai szolgálat ideje alatt született és már letöltött legalább 6 hónapot. Megszületett a harmadik gyereke, a letöltött időtől függetlenül.

A fegyvernélküli katonai szolgálat és a polgári szolgálat teljesítésének engedélyezése

A fegyvernélküli katonai szolgálat és a polgári szolgálat teljesítésének engedélyezése iránti kérelmet a katonai nyilvántartásba vételt követően, legkésőbb a katonai eskü letételéig nyújtható be. A kérelmet a jegyző bírálja el. A kérelmet el kell utasítani, ha a körülményekből a lelkiismereti

okra való hivatkozás alaptalannak bizonyul. A polgári szolgálat időtartama 18 hónap.

Szociális kedvezmények

A jegyző gondoskodik a sorköteles eltartására és gondozásra szoruló hozzátartozóinak a szociális és egyéb támogatás szempontjából való számbavételéről és a sorköteles behívás esetén a hozzátartozók jogszabályban megállapított juttatásainak, támogatásainak biztosításáról.

Ha a katona közös háztartásban élő felesége munkaviszonyban áll, gyermekének a lakáshoz vagy a munkahelyéhez legközelebb eső bölcsődében, óvodában, napköziben történő elhelyezését – a jogszabályban meghatározott korlátozó, kizáró rendelkezések figyelembevételével – biztosítani kell.

A bevonuló hadköteles gondozásra szoruló gyermekét – ha a hozzátartozók a gyermek gondozását (például, betegség miatt) ellátni nem tudják – a jegyző javaslatára átmenetileg bentlakásos gyermekintézményben (csecsemőotthonban, nevelőotthonban) lehet elhelyezni.

Gönczi Lajos
nyugállományú alezredes

Csendesen zsolozsmázó motoszkálásra ébredt. Ahogy a még álomtól kábult, kócos hajjal keretezett fejcskék-jét a kénytelen kis szoba embersége-sen ölele meg tompa sötétségébe emelte, félénken riadt rá, hogy valaki motoz az álomillatú helyiségben. A félelem hóharmatos karokkal ölelte át Kisparázs gyermekszívét.

Körülötte szülei és négy testvére álmolta a becsületes emberek szörnyű-en-szomorú, sérülékeny álmait, amit majd reggel, az ólomszínű nyirkos félhomály dermesztő hétköznapi-sága követ. Kisparázs szerette az éjszakákat, a súlyos, kicsiny testétől barátságossá melegegett dunyha meghitt biztonságát.

Kisparázs tizenkét éves volt és Kisparázs nem járt iskolába. A város, a tudomány olyan messze esett a sártengerbe fuldokló teleptől, akár csak a városi képviselő urak választások előtti bizalmaskodása, a mindennapok esengő csodavárásától.

Kisparázs még emelkezett arra a szeptembervégi délutánra, amikor a széles gesztusokkal hadonászó, nagyszakálú körorvos ilyenformán intette meg korán megöszült, egy fél életnyi gyötrődéstől megrokkant édesapját:

– ... Aztán semmi pálinka, barátom! Semmi cigaretta, semmi fűszeres étel! Főzelék, tej rogyásig. Meg méz. Finom, illatos, túlérlett virágméz. Olyan a torka, mint a friss nyúlirha.

– Túlérlett virágméz – sutto-gta maga elé Kisparázs, amikor lélekcikordító hörgések és Isten szólító sóhajtások kö-zepette apja a másik oldalára fordult. Sajnálta az öregot és bár a szenvedés-hez nem volt érvényes emberi léptéke, valahogy megérezte a szobába belopakodott Pusztulás jelenlétét.

Mintha jeges vízbe mártotta volna a lábát, amikor a döngölt földpadlón ügyetlen kezekkel ötözködni kezdett.

– Hozok, Papi, hozok neked virágmézet. Attól meggyógyulsz, tudom. Csak... csak addig meg ne halj...

csapkodta a lányt a szél, aki már futó-rohant a ropogásra fagyott havon, mi-közben víztiszta könnyei, mint meg-annyi igazgyöngy, peregetek rosszul összegombolt kabátjára.

– Megfagyok! – riadt meg Kisparázs, visszapillantva a sok hó miatt süket-térzetlenül tájra, amely olyan ride-gen nézett vissza rá, ahogy csak a gazdagok magabiztossága szokott a végleg elesettek-re.

Letért az útról, és egy nemrégiben épült, vakolatlan kőház sötét ablaksze-mébe meredt. „Csak megmelegszen egy kicsit” mentegette késedelmeske-dését Kisparázs a lakatlan épület sötét tömegének.

A ház ajtajával szemben, olajoshor-dóból készült kuckójából borjú-nagysá-gú kutya rontott elő, és olyan elvadú-dühvel támadt a lányra, mint ahogy az egy kiéhezett házörző kuvaszhoz illik is.

– Ne bánts! – sutto-gta Kisparázs. – Virágmézért megyek az apámnak. Tu-

Rab Imre

KISPARÁZS

– Biztosan egér – vackolódott ösz-szebb a lány a súlyos, tyúktollakkal tö-mött takarók alatt. – Csak egy mindig vidám, játékos kis egér – nyugtatta ma-gát Kisparázs, belefűlve a csengő éjszakai csendbe.

Fáradtan, megnyugodva hunyta le a szemét. Hörögve lélegző, sóhajtásos álmokat álmódó apjára gondolt, a legnagyobb, a legerősebb emberre, akit gyermeknyi életében valaha is is-mert. Olajosan csillogó, mindig biza-kodó fekete szemét látta, amiben ta-lán több jószág és igazság lakozott, mint az okos emberek összes könyve-i-be együttvéve.

Kisparázs apja beteg volt. Nagybe-teg, aki kínlódásos életének feltérké-pezhetetlen útvesztőiben bolyongva, rútevedt a temetőhöz vezető utak leg-járhatatlanabbikára. Mert hiszen nem könnyű az embernek elpusztulni. Sok a kereszt, sok a remény, de sok a szenvedés is.

Minden félelem nélkül lépett ki Kis-parázs a szikrázó téli éjszakába. A telep felé feszülő, valószínűtlen fényes csil-lagokkal kicifrázott távoli ég hideget sugárzott a lányra, mint amilyen csak a legelvetemültebb gyilkosságok sze-mébe lakozhat. A távolabbi kiserdő fe-lől éles csattanásokat űzött feléje a ga-rázda szél. A fagy szorításától dereká-ba-tört síhederakácok jajkiáltásait.

Elindult a szemrisztó fényeivel hu-nyorgó város felé, amely mint oldott gyönyörűséges gyöngysor, vagy mint valamely valószínűtlenül nyugodt er-dőtűz, párának látszó, imbolyogva vilá-gító aranyárga homályokat rajzolt az éjszaka sötét tűzfalára. Megszaporázta lépteit. Sietett. Tudta, érezte, hogy az a városba bújdosó virágméz, most édes-apja életét jelenti.

A telep házai úgy sorakoztak a mély-út két oldalán, mint az sorsában az élet-igenlő, ritka szerencse. A beépítetlen hézagokon keresztül szíjstórával

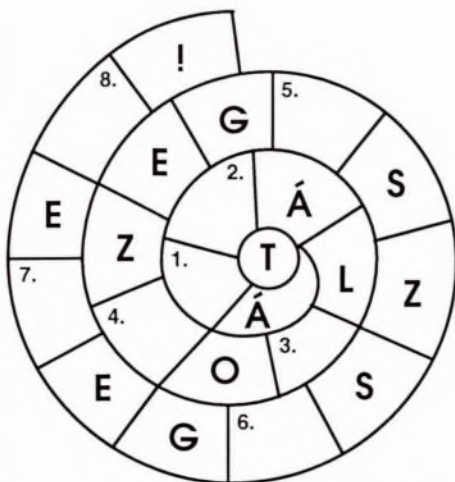
dod, meg hal nélküle. De a város na-gyon messze van. Csak megmeleg-szem.

A nagytestű, veszélyesnek látszó jószág – mint ahogy az a mesékben szokott történni, megszelídült – és barátkozó morgással dörzsölődött a kislányhoz.

– Jó kutya vagy, Hómackó! – dí-csérte Kisparázs, miközben a kutya nyakát átölelve letelepedett az olajos-hordó szélére. A fáradtság, és a Hó-mackóvá kedvesült kuvasz testéből áradó meleg elbágyasztotta, és már leírhatatlanná nehezült szempillákkal harcolt a csendesítő álom ellen.

Túl az éber ébrenlétén, valahol az álmok birodalmának mezsgyéjéről, mint valamely megunthatatlan kedves leleselkedő, nádtetős házuk ablakán át, a szobájuk falán szerénykedő Madon-na képére látott. A fehéralma arcú ke-zében aranyesurranású érett virágméz világitott...

Leska Maush
Szegő László fordítása

1. Írunk rá
2. Postán küldjük el
3. Búzából készül
4. Lárma
5. Lángol
6. Dalol
7. Étélizesítő
8. Égitest

1.	háزالó	lipitori
2.	lókupec	balajari
3.	hegedűs	kherari
4.	vályogvető	lavutari
5.	teknővályó	lovari

Jó fejtörést, helyes megfejtést kívánunk, melyeket várunk a szerkesztőségbe!
A fejtörőket összeállította: Bujdosó Jánosné

SZŐNYEGSZÖVŐ

ÉS

FAFARAGÓ

mestert keres

a

Cigány Szociális Központ

tanfolyamvezetés céljából.

(A mesterek termékeiből mintadarabot hozzanak!)

ÉRDEKLŐDNI LEHET:

Cigány Szociális Központ

Szolnok, Aranyi S. u. 5.

Nagyné Mészáros Éva
intézményvezetőnél

Telefon: 56-420-209

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 114 Ft,
fél évre: 57 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/fax: 56/420-110

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

*Megrendelőink között az év
végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!*

Segít a Lungo Drom

Tiszalúc (ÉM) — A „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szervezete a megyében megválasztott, független, vagy bármilyen más szervezethez tartozó, de az együttműködést és közös gondolkodást igénylő cigány kisebbségi képviselőknek kínál segítséget munkájukhoz. Megyei ügyvivőjük **Poczók Gyula** Tiszalúcon, a Kossuth utca 1-ben – telefonszáma: **46/398-525** – várja azok jelentkezését, akik tanácsra szorúlnak a kisebbségi önkormányzat gazdasági, költségvetési, politikai működése terén, a szervezeti, működési szabályzat elkészítése során.

K Ö S Z Ö N E T

A „Lungo Drom” belpátfalvi tagszervezete köszönetét szeretné kifejezni mindazoknak, akik a Heves megyei Kulturális Találkozó sikeréhez hozzájárultak. Köszönet **Poczók Gyula** BAZ megyei szövívőnek a műsor színvonalas levezetéséért. Köszönet **Barta Norbert** polgármester úrnak a támogatásért, **Mező Sándor** művelődési ház igazgatónak, **Mező Ervinnek**, a helyi Kábel TV vezetőjének a segítségével. Végül, de nem utolsósorban köszönet **Gál Gábor** újságírónak, akit szándékosan hagytam utoljára, mert ő adta a legtöbb segítséget.

Mindenemű támogatásért hálásak vagyunk.

Lakatosné Baranyi Alíz elnök
Belpátfalva

Köszönetünket fejezzük ki...

... **Bakonyi Gábornak**, **Lippai Jánosnak**, **Mészáros Bélánénak**, **Nyeső Bernadett** 10 éves szolnoki kislánynak, **Máthé Erikának**, **Dell Károlynénak**, **Török Miklósnak**, **Winter Gábornak**, **Csordás Lőrincnek**, **Mónos József** igazgatónak (Nagyatádi Cérnagyár), **Boldizsár Ágnes** igazgatónőnek (MATCHBOX HUNGARIA KFT), **Dombi András** tanár úrnak, **Czeur Ferencnek** (Martfűi Cipőgyár), **Bódi Gyulánénak**, **Micskó Richárd** igazgatónak (ZÖLDÉRT), **Oláhné Boros Éva** HEMO üzletvezetőnek, a Centrum Étterem dolgozóinak, a Bástya cukrászda vezetőinek, **Dr. Pálmai László** ügyvezető igazgatónak (IDEÁL Ker. Kft.) Temesközy Tamásnak, **Verdák Sándor** ügyvezető igazgatónak (SOMIX Kft.), **Botos János** ügyvezető titkárnak (Bankaritas Alapítvány), **Csillei Bélának**, **Naményi Péter** vezérigazgatónak és **Boros Pálné** osztályvezetőnek (RICO Kötszer Rt.), **Berczi Dórának**, **Csörgő Lászlónénak**, a Róza vendéglőnek, a Dréher sörözőnek, az Ozirisz Kft-nek és **Bata Istvánnak** (Kengyeli Erdészet), **Simon Károlynak**, valamint **Müller Ferencnek** szíves adományaikért és szolgáltatásaiért.

Átvilágítottunk

Bizonyára emlékszik még a kedves olvasó, hogy az 1994. májusi számunkban közzétettünk egy kérdőívet, melynek beküldési határideje 1994. augusztus 25-e volt. A névtelen véleményt kérő lapok értékelésén túl sorsoláson elnyerhető díjakat is ígértünk.

A több mint száztiz beérkezett véleményből hármat sorsoltunk ki, akik vásárlási utalványban részesülnek. Nyerteseink azonosító számai és díjazásuk:

00242 = 4000 Ft

01376 = 3000 Ft

01903 = 2000 Ft.

Kérjük, hogy a kisorsolt nyertes számok tulajdonosai a tőpéldány bemutatásával fedjék fel kilétüket! (LD Szerkesztősége, 5000 Szolnok, Szapáry út 19.)

*

A kérdőíveken szereplő legfontosabb véleményeket egy csokorba szedtük, melyet most megosztunk Önökkel.

Minden érdekel benne, ami a cigányokról szól, ezért elejétől a végéig kiolvasom.

(44 éves leszázalékolt nő,
Tiszabura)

*

Sok képet szeretnék látni a cigányokról, és táncosokról.

(17 éves háztartásbeli,
Kiskőrös)

*

Szívesen olvasnék híreket, információkat, aktualitásokat más országokban élő cigányokról is.

(25 éves munkanélküli férfi,
Rohod)

*

Több megyét, településeket kéne felkeresniük. Szabolcs megyében rengeteg új információról tudok, ami a többséget is érdekelheti.

(30 éves átrakó munkás férfi,
Záhony)

*

Miért nincsenek romanesz nyelvű cikkek, írások stb.?

(27 éves újságíró, Budapest)

*

Az érdeklődőknek lehetne egy-egy számban (rovatban) magyar-cigány szótár (alapszavak).

(38 éves tanárnő,
Szolnok)

*

A legfontosabb, hogy van!

(55 éves gépészmérnök,
Brassó)

*

Az LD vendége címmel szívesen látnék portré sorozatot kiemelkedő cigány emberekről.

(61 éves kertészmérnök, nő,
Sóstófürdő)

*

Örülök, hogy a cigányság kezd kiemelkedni és vannak cigány értelmiségiek, mint például Farkas Flórián, akit nagyon tisztelünk.

(22 éves segédpék,
Kiskunfélegyháza)

*

Ezt a nívós lapot, heti lappá kellene fejleszteni, és a magyarság körében is terjeszteni kellene.

(41 éves munkanélküli nő,
Bolhó)

*

Nagyon jó, mert az egyszerű ember is megért belőle sok dolgot.

(29 éves dajka,
Erk)

*

Nagyon nehéz válaszolni a feltett kérdésekre, mert úgy ahogy van az LD nagyon szeretem.

(34 éves szakipari tanuló férfi,
Tiszaroff)

*

Mindent elolvasok, mert érdekel. Tíz évig én is foglalkoztam cigány gyerekekkel.

(49 éves népművelő,
Tiszafüred)

*

Igen jól szerkesztett, kiváló folyóirat.

(62 éves egyetemi tanár,
Sepsiszentgyörgy)

*

Az indulása óta sokat fejlődött a lap! Gratulálok hozzá! Még „színesebb”

lenne, ha nem csak 2-3 szerző írná a cikkeket. Nem könnyű szabad és jó „tollnokokat” találni, de ez lehet a fejlődés egyik további iránya.

(39 éves újságíró,
Szolnok)

*

Köszönjük a véleményeket!

A szerkesztőség

„A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Alapítvány díjkiosztó ünnepsége

„A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Alapítvány immár harmadik alkalommal jutalmazta a jubileumát ünneplő nemzetiségi együtteseket, illetve a magasszintű tevékenységet folytató közéleti személyiségeket: művészeket, pedagógusokat, mely díjazás szerves része az Alapítvány koncepciójának. A jutalomátadásra 1994. december 17-én a budapesti székesfővárosi Könyvesház dísztermében került sor.

Dr. Andrásfalvy Bertalan alapítványi elnök köszöntője után, **Tabajdi Csaba** államtitkár mondta el ünnepi beszédét. Kifejtette a hagyományörzés, a nemzetiségi kultúra, önazonosság fontosságát. Véleménye szerint ennek fejlesztéséhez nagymértékben hozzájárul a kisebbségi önkormányzatok működése. Végül, mintegy gondolatait összefoglalva Szophoklész szavaival zárta beszédét: „Az vagyok aki vagyok, mért féljek hát fölfedve önmagam” Végül megkezdődött a díjak átadása. A cigányság részéről, **Kozák Istvánné, Lakatos Menyhért, Rostás-Farkas György** és a tízéves jubileumát ünneplő „Ando Drom” budapesti cigány folklóregyüttes részesült jutalomban. 1994-ben 802 cigányszármazású közép és főiskolás fiatal nyert ösztöndíjat.

Kóté Lilla

Bársony Hajnalka alkotása

